

Journal of Economics, Finance and Accounting

Year: 2014 Volume: 1 Issue: 2

ISSN: 2148-6697

contact@pressacademia.org

PressAcademia publishes journals, books and
case studies and organizes international conferences.

<http://www.pressacademia.org/jefa>

Journal of Economics, Finance and Accounting

Year: 2014 Volume: 1 Issue: 2

ABOUT THE JOURNAL

Journal of Economics, Finance and Accounting (JEFA) is a peer-reviewed, quarterly and publicly available online journal. JEFA aims to provide a research source for all practitioners, policy makers, professionals and researchers working in the area of economics, finance, accounting and auditing. The editor in chief of JEFA invites all manuscripts that cover theoretical and/or applied researches on topics related to the interest area of the Journal. The publication languages of the Journal are English and Turkish.

Editor-in-Chief

PROF. SUAT TEKER

Editorial Assistant

Asli Olcun

JEFA is currently indexed by

EBSCO, Open J-Gate, ISI, DRJI, ISRA, InfoBaseIndex, ECONIS, EconBiz, RePEc

CALL FOR PAPERS

The next issue of JEFA will be published in September, 2014.
JEFA welcomes manuscripts via e-mail.

E-mail: jefa@pressacademia.org

Web: www.pressacademia.org/journals/jefa

CONTENT

Title and Author/s	Page
Turkish commercial code by capital increase in country resource: insurance companies review <i>Türk ticaret kanununa göre sermaye arttırımı: halka arz olunan sigorta şirketlerinde inceleme</i> <i>Suphi Aslanoglu, Tuba Derya Baskan.....</i>	61 – 80
Investigating the link between savings, inflation and economic growth: an ARDL analysis for the case of Turkey <i>Perihan Hahzal Er, Can Tansel Tugcu, Orhan Coban.....</i>	81 - 90
Relationship between organizational trust and organizational silence: an example of public university <i>Örgütsel güven ile örgütsel sessizlik arasındaki ilişki: bir kamu üniversitesi örneği</i> <i>Arzu Karaca Cakinberk, Nurten Polat Dede, Gulsen Yilmaz.....</i>	91 - 105
SMSS' perception level of finance and investment resources: a case study <i>KOBİ'lerin finansman ve yatırım kaynaklarının algı düzeyi</i> <i>Unver Akin.....</i>	106 - 126

TURKISH COMMERCIAL CODE BY CAPITAL INCREASE IN COUNTRY RESOURCE: INSURANCE COMPANIES REVIEW

Suphi Aslanoglu¹, Tuba Derya Baskan²

¹Kırıkkale University. s.aslanoglu@hotmail.com

²Kırıkkale University. tdbaskan@gmail.com

Keywords

Internal sources,
capital increase.

ABSTRACT

Companies have their *sui generis* identities separate from owners or shareholders. They run their activities in consistent with that identity. The activities are production goods and services, trade them and eventually making profit. Companies need to have some assets to do those activities and the assets need to be financed by certain sources. The sources come from either domestically or externally. In this study, we focus on domestic sources originated from the company itself and specifically examine the capital increase from internal sources. The pre-conditions, benefits, importance and procedures for capital increase are dealt in terms of Turkish Commercial Code numbered 6102. Analyzing the last three years' financial data of insurance companies listed, we make some observations about whether they increase capital depending on domestic sources.

TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE SERMAYE ARTIRIMI: HALKA ARZ OLUNAN SİGORTA ŞİRKETLERİNDE İNCELEME³

³Bu çalışmanın "Türk ticaret kanununa göre iç kaynaklardan sermaye artırımı" ile ilgili kısmı 13. Ulusal İşletmecilik Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

İç kaynak,
sermaye taahhüdü,
şartlı sermaye artırımı,
sermaye artırımı.

ÖZET

İşletmelerin sahip ya da ortaklıklarından ayrı olarak kendilerine özgü kişilikleri vardır. İşletmeler de bu kişiliklerine uygun olarak faaliyetlerini yerine getirirler. Bu faaliyetler mal ya da hizmet üretebilmek, alım satım yapabilmek ve nihai olarak kâr elde etmektir. İşletmelerin bu faaliyetleri yapabilmesi için de bir takım varlıklara sahip olması gerekmektedir. Bu varlıkların ise birtakım kaynaklardan finanse edilmesi gerekmektedir. Bu kaynakların bir kısmı dışarıdan karşılanırken bir kısmı ise işletmenin iç kaynaklardan karşılanmaktadır. Bu çalışmada, işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmesi için ihtiyaç hissettiği sermaye artırım şekilleri üzerinde durulmuştur. İşletmelerin sermaye artırımına gitme koşulları, yararları, önemi ve usulleri üzerinde durularak konu 6102 sayılı TTK açısından ele alınmıştır. Hisseleri halka arz olunan sigorta şirketlerinin son 4 yıllık finansal verileri incelenmek suretiyle bu şirketlerin sermaye taahhüdü, iç kaynaklardan ve şarta bağlı sermaye artırım yöntemleri incelenmiş, bu yöntemlerin ne derece kullandıklarına ilişkin birtakım tespitlerde bulunulmuştur.

1. GİRİŞ

İşletmeler global iş dünyasındaki gelişmeler neticesinde sürekli kendilerini yenilemeli ve gelişmelere ayak uydurmalıdırlar. Nihayetinde asıl amaçları kâr elde etmek olan işletmeler bu amaçlarını yerine getirebilmek için faaliyet göstermektedirler. Bunun için de işletmeler hem gerekli gördükleri yatırımın yapılabilmesi için hem de geçmiş yıl zararlarının öz kaynak rakamlarını azaltması gibi nedenlerle sahip oldukları sermayeyi uygun şekilde kullanmalı ve gerektiği takdirde uygun kaynaklar ile sermaye artırımına gitmelidirler. 1957 yılından beri yürürlükte olan Türk Ticaret Kanunun (TTK) da, global iş dünyasındaki gelişmeler neticesinde anonim ve limited şirketlerin sermaye ihtiyacını süratle ve kolayca karşılayabilmek için sermaye artırım yöntemlerini yeniden düzenlemiş ve üç farklı yöntem ile yapılabileceğini belirlemiştir. Bunlar;

1. Sermaye Taahhüdü Yoluyla Artırım
2. Şarta Bağlı Sermaye Artırımı
3. İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı

1.1. SERMAYE TAAHHÜDÜ YOLUYLA ARTIRIM

TTK'nın 462. Maddesinin üçüncü fıkrasında '*Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz. Hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir. Artırım genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgili maddelerinin değişik şeklinin tescili ile kesinleşir. Tescil ile o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler. Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılmaz ve sınırlandırılmaz; bu haktan vazgeçilemez.*' hükmü yer almaktadır (TTK, m.462/f.3).

Buna göre şirket bilançosunda sermayeye eklenebilecek fonlar var ise, öncelikle bu fonlar ile sermaye artırımını yapılacaktır. Bu fonlar kullanılmadan sermaye artırımını sermaye taahhüdü yoluyla yapılamayacaktır. Fakat şirketin acilen nakit ihtiyacı olması durumunda ya da nakdi sermaye artırımına acilen ihtiyacı olması gibi şartlarda mevzuatın izin verdiği fonlardan kullanım yapılabilmektedir. 6102 sayılı kanuna göre sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırım; esas sermaye sisteminde sermaye artırım ve kayıtlı sermaye sisteminde sermaye artırım olmak üzere iki başlık altında düzenlenmiştir.

1.1.1. ESAS SERMAYE SİSTEMİNDE SERMAYE ARTIRIMI

Esas sermaye sisteminde sermaye artırımını işleminin sözleşme değişikliğini gerektirmesi nedeniyle bu konuda karar alma organı, TTK m.456/II'de de ifade edildiği üzere, şirket genel kuruldur. Esas sermayenin artırılması sürecinde esas sözleşmede yer alan sermaye maddesinin değiştirilmesi gerekmektedir. Esas sözleşmede bulunan esas sermayeye ilişkin eski metnin yerini alacak yeni sözleşme metni, yönetim kurulu tarafından hazırlanır. Bu değişiklik için genel kurul TTK m.421/I'de öngörülen nisap ile toplanır ve karar alır (Akin, 2013: 16).

1.1.2. KAYITLI SERMAYE SİSTEMİNDE SERMAYE ARTIRIMI

Kayıtlı sermaye sistemi sayesinde, şirketlerin sermaye yapısının esnek şekilde düzenlenmesi ve ihtiyaç halinde yeni hisse senetlerinin zaman kaybetmeksizin çıkarılması sağlanmaktadır. TTK m.460/1 uyarınca halka açık olmayan bir anonim şirkette ilk veya değiştirilmiş esas sözleşme ile sermayeyi artırma yetkisi yönetim kuruluna verilmiş ise yönetim kurulu sermaye artırımını esas sözleşmede belirtilen kayıtlı sermaye tavanına kadar ve öngörülen yetki sınırları içinde gerçekleştirebilir (Akın, 2013: 19).

1.2. ŞARTA BAĞLI SERMAYE ARTIRIMI

6102 sayılı TTK ile sermaye artırımında üçüncü bir yöntem eklenmiştir. Buna göre TTK'nın 463. Maddesinin birinci fıkrasında, *'Genel kurul, yeni çıkarılan tahviller veya benzeri borçlanma araçları nedeniyle, şirketten veya topluluk şirketlerinden alacaklı olanlara veya çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanmak yoluyla yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle, sermayenin şarta bağlı artırılmasına karar verebilir'* hükmü yer almaktadır. Aynı zamanda ikinci fıkrasında *'Sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artar'* hükmü yer almaktadır (TTK, m.462/f.1-2).

TTK'nın bu hükümlerine göre şartlı sermaye artırımını, yeni çıkarılacak tahvillerin ve benzeri borçlanma araçlarının şirketin pay sahiplerine dönüşmelerini amaçlayan, bu yolla şirkete sermaye sağlayan ve çalışanlar için pay senedi çıkarılmasına olanak veren bir sermaye artırımını yöntemidir (Komisyon Raporu, m. 463). Bu yöntemde sermaye artırımının gerçekleşmesi için şarta bağlı olarak üçüncü kişilerin kendilerine tanınan haklarını kullanma kararı almaları gerekmektedir. Şarta bağlı sermaye artırımını için esas sözleşmede bir hüküm bulunmalı, artırımın şartları ve kuralları bu hükümde yer almalıdır (Şengür, 2011;115-116).

1.2.1. SINIRLAMALAR

TTK m.464/1'e göre şartlı olarak artırılan sermayenin toplam itibarî değeri, sermayenin yarısını aşamaz. Bu sınırlama ile kanun koyucu, sermaye artırımını konusunda şirket organları dışındaki bir mercie verilecek yetkinin çerçevesini belirlemektedir. Sonuç itibarıyla bu durum istisnai bir durumdur ve bir sınıra bağlanmak zorundadır. Aksi durumda şirketin sermayesi üçüncü kişiler tarafından sınırsız olarak artırılabilir. TTK zaman konusunda bir sınırlama getirmemiştir. Genel kurul gerekli görmesi halinde, genel olarak veya belirli kullanma amacına yönelik olarak belli bir süre içinde sermaye artırımının gerçekleşmesini öngörebilir. Kanunda belli bir sürenin öngörülmemesinin amacı, şirketin uzun vadeli borçlanmasının sermaye artırımını kararı ile kısıtlanmasını engellemektir (Akın, 2013:26).

1.2.2. ŞARTA BAĞLI SERMAYE ARTIRIMINDA HAK SAHİPLERİNE SAĞLANANA HAKLAR

Alacaklı veya çalışanlara tanınan değiştirme veya alım haklarının kullanılabilmesinin bir diğer ön koşulu da, mevcut pay sahiplerinin rüşhan haklarının kaldırılması ve bu hususun TTK 465/1 maddesi (d) bendi uyarınca esas sözleşmeye açıkça yazılmasıdır.

Bu durumun mevcut pay sahiplerinin şirket sermayesine katılım oranını etkileyeceği, diğer bir deyişle azaltacağı için, kanun koyucu pay sahiplerinin menfaatlerine hâle gelmemesi için TTK'nın 466ncı maddesi ile ihraç edilen yeni değiştirme ve alım haklarını içeren borçlanma araçlarının öncelikli olarak payları oranında pay sahiplerine önerilmesi şartını düzenlemiştir. Bununla birlikte pay sahiplerine tanınmış olan "önerilmeye muhatap olma hakkı", haklı sebeplerin varlığı halinde kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir.[6] Çalışanlara tanınan alım hakkında, pay sahiplerine önerilmeye muhatap olma hakkı tanınması gerekmemektedir. Ancak bu durumda da rüçhan hakları kısıtlanacak pay sahiplerinin hakları TTK 466/3 kapsamında koruma altında olacaktır (Altaş, 2010:150)

1.3. İÇ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIM

TTK'nın 462 maddesinin birinci fıkrasında '*Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir*' hükmüne yer verilmiştir.

Bu mevzuat hükmüne göre iç kaynaklar gösterilmek ve mevzuatta fonlara gönderme yapılmaktadır. İç kaynaklardan sermaye artırımı için sağlanan fonlar dağıtılmayan geçmiş yıl kârları, kanuni yedek akçeler ile vergi kanunları veya diğer kanunlar uyarınca teşvik amacıyla vergi dışında tutulan ancak sermayeye ilavesi zorunlu tutulan veya belli bir süre işletmeden çekilmesi yasaklanan kazançlardan meydana gelmektedir (Ercan, 2012; 220).

Şirketlerde sermaye artırımı genellikle dış kaynaklardan finanse edilerek yapılmaktadır. Bunun yanı sıra şirketlerin çok fazla başvurduğu yöntemlerden biri olarak da karşımıza iç kaynaklar gelmektedir. İç kaynaklardan sermaye artışı şirketlere ek bir finansman kaynağı sağlamayıp şirketlerin mal varlıklarını da efektif olarak artırmamaktadır. Bununla birlikte şirketlerin itibarı artmakta, mali bünyesi kuvvetlenmekte ve bir takım vergisel avantajlarda sağlamaktadır (Yavuz, 2013;130).

Bu çalışmanın asıl konusunu oluşturan 'İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı' 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre daha ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

1.3.1. 6102 SAYILI TTK İLE İÇ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIŞI

Sermaye artırımı, yeni paydaşların katılımı veya mevcut pay sahiplerinin rüçhan haklarını kullanarak yeni pay almaları sonucu dış kaynaklardan gerçekleştirilebileceği gibi, şirketin mal varlığında bulunan bazı kaynakların kullanımıyla yapılan artırım sayesinde de gerçekleştirilir. Bu şekilde ortaklar mal varlığını büyütmeden, muhasebe işlemleri sonucunda, esas sermaye mal varlığı değerine yaklaştırılması suretiyle iç kaynaklardan sermaye artırımı yapabilir (Akkale, 2013; 35). Yani işletmelerin gerçek anlamda sermayelerini artırmayan ancak bilançonun pasifinde mevcut olan; yasal ve ekonomik yönden aktarılabilen öz sermaye unsuru fonların sermayeye eklenmesiyle gerçekleştirilir (Yıldız, 1991;104).

İç kaynaklardan sermaye artırımı ile şirketlerin amacı; şirketin yıllık kâr oranının ve pay senetlerini kurunun düşürülmesi, kâr dağıtımında dengenin sağlanması ve ortaklık kredisinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır (Akkale, 2013; 35).

6102 sayılı TTK'nın 462. Maddesinde düzenlenen iç kaynaklardan sermaye artırımı kanunda ilk defa düzenlenmiştir. 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanununda bu yönteme değinilmemiş olsa da, işletmelerin çok fazla başvurduğu bir yöntemdir. Bu yöntem yargı ve Gümrük Ticaret Bakanlığı uygulamasında kabul edilmektedir. 6102 sayılı TTK'ya göre iç kaynaklar yasal dayanağa kavuşturulmuştur (Yavuz, 2013;129). Bu maddenin birinci fıkrasına göre, iç kaynaklar esas sözleşme ve/veya genel kurul kararıyla ayrılmış (isteğe bağlı) yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbest kısımlarıdır (Komisyon Raporu, 96). Yani Kanun'un 462. Maddesinde izin verilen bazı fonlar sermayeye dönüştürülebilir. Örneğin; sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoya konulmasına izin verdiği fonlar ile sermaye iç kaynaklardan artırılabilir. Sermayenin artırılan kısmını, iç kaynaklardan karşılayan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğu, onaylanmış yıllık bilanço ve yönetim kurulunun vereceği açık ve yazılı bir beyanla doğrulanır. Bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olduğu takdirde, yeni bir bilanço çıkarılması ve bunun yönetim kurulu tarafından onaylanmış olması şarttır (Karadeniz, Erişim tarihi: 12.09.2013)

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre iç kaynaklardan sermaye artırımı aşağıdaki kalemlerde açıklanmaktadır.

1.3.1.1. YEDEK AKÇELER

6102 sayılı TTK'da yedek akçeler ile ilgili hükümlerin düzenlenmesinde, 6762 sayılı TTK'daki hükümler esas alınmakla beraber gelişen ekonomi ve ticari hayata göre yeni anlayışlara ve ilkelere yer verildiği görülmektedir.

Kanuni Yedek Akçe; TTK'da yedek akçe ayrılmasını zorunlu kılan hükümlerine göre ayrılan yedek akçelerdir. Bu bakımdan sermaye şirketleri kârlarının belirli bir kısmı için yedek akçe ayırmak zorundadırlar (Şengür, 2011; 111). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre kanuni yedek akçe 519. Maddede düzenlenmiştir. TTK'da kanuni yedek akçeler, "Genel Kanuni Yedek Akçe" ile "Şirketlerin İsteği İle Ayırdığı Ayrılan Yedek Akçe" olmak üzere ikiye ayrılmışlardır.

- **Genel Kanuni Yedek Akçeler;** kanuna göre, şirketler yıllık kârlarının %5 ile ödenmiş sermayenin %20'sine ulaşıncaya kadar genel kanuni yedek akçe ayırırlar.
- **Şirketin İsteği İle Ayırdığı Yedek Akçe;** Buna ilişkin düzenleme 521. madde de yapılmıştır. TTK'nın 521. maddesinde "Yedek akçeye yıllık kârın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği hakkında esas sözleşmeye hüküm konabilir. Esas sözleşme ile başka yedek akçe ayrılması da öngörülebilir ve bunların özgülenme amacıyla harcanma yolları ve şartları belirlenebilir." hükmü yer almaktadır (Akyol, Erişim Tarihi: 05.11.2013).

Türk Ticaret Kanunu'nun 466. ve 534. maddeleri gereği, anonim ile limited şirketlerin elde ettikleri safi kârlar üzerinden kanuni yedek akçe ayırmaları gerekmektedir. TTK' nın 466. maddesinin üçüncü fıkrasında kanuni yedek akçelerin kullanım alanlarına ve koşullarına yer verilmiştir. Buna göre, kanuni yedek akçe, şirket esas sermayenin yarısını geçmedikçe, sermaye artırımı için kullanılamaz. Buna karşılık, kanuni yedek akçenin esas sermayesinin yarısını geçen kısmının sermaye artırımında kullanılması mümkündür. Bununla birlikte, şirket ana sözleşmesinde kanuni tavanı aşan kısmın sermaye artırımından başka bir amaç için (örneğin; taşıt alımı) kullanılması öngörülmüş olabilir. Bu durumda, kanuni tavanı aşan yani şirket esas sermayesinin yarısını geçen kanuni yedek akçenin sermaye artırımında kullanılabilmesi için, ana sözleşmedeki amaç hükmünün kaldırılması yahut değiştirilerek sermaye artırımında kullanmaya uygun hale getirilmesi gerekir. Diğer yandan, kanuni yedek akçelerin, TTK'nın 466. maddesinin 3. fıkrasına aykırı olarak sermaye artırımında kullanılması halinde, sermaye artırımı aynı zamanda ana sözleşme değişikliği niteliğinde olduğundan ve genel kurulca kararlaştırılması gerektiğinden ilgili genel kurul kararı Kanun'un emredici hükmüne aykırılık teşkil edeceğinden batıl kabul edilebilecektir. Holding şirketler ile özel kanunlara tabi olan anonim ve limited şirketler bu genellemelerden müstesnadır (Altaş, Erişim tarihi: 12.12.2013).

1.3.1.2.FONLAR

TTK'nın 462 maddesinin birinci fıkrasına göre iç kaynaklardan sermaye artırımı yapılacak kaynaklardan biri de fonlardır. Buna göre sermayeye konacak fonlar ismen belirtilmemiş, fakat "mevzuatta sermayeye eklenmesine izin verilen fonlar" şeklinde bir tanımlama yapılmıştır. Bu fonlara örnek olarak, yeniden değerlendirme, ihraç primleri, iştirak ve taşınmaz satış hâsılatı, yabancı para çevrim farkları, par senedi iptal kârları ve enflasyon fonu sayılabilir (Yavuz, 2013; 131).

Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz. Hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir. Artırım genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgili maddelerinin değişik şeklinin tescili ile kesinleşir. Tescil ile o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler. Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz; bu haktan vazgeçilemez (Karadeniz, Erişim tarihi: 12.09.2013).

Maddenin gerekçesine göre; üçüncü fıkranın birinci cümlesi pay sahiplerinin korunması amacıyla konulmuş, istisnası bulunmayan, başka bir deyişle hiçbir sebeple bertaraf edilemeyecek olan emredici bir kuraldır. Uygulamada, bazı şirketlerin, bilançoda sermayeye eklenebilecek bir fon mevcutken veya böyle bir fonun hesaplanıp bilanço'ya konulması yolu açıkken, önce nakdî sermaye artırımı yaparak ve çoğu kez bunun miktarını yüksek tutarak, artırıma bazı pay sahiplerinin katılamamalarından diğer bir grup pay sahibine yarar sağladıkları görülmektedir. Kural hâkim öğretinin ve Yargıtay'ın görüşlerini kanunlaştırmaktadır. Bu emredici kurala aykırılığın hukukî sonucu butlandır.

Bir şirket bilançosunda mevzuatın sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar bulunduğu sürece sermaye artırımı yapılamayacak yapılmış olsa bile arttırılan sermaye hiçbir sonuç doğurmayacaktır.

Kısaca fon yasağı, hâkim sermayedarın hem pay sahipliği hem de mali gücünü kötüye kullanarak diğer küçük pay sahiplerine zarar vermesinin önüne geçmek için getirilmiş bir düzenlemedir. Dolayısı ile pratikte bir sermaye artırımı sırasında 462. maddenin bu ruhu da dikkate alınarak bir sonuca ulaşılması ilerleyen dönemde kuvvetle muhtemel olumsuzlukları önleyecektir.

Ancak doğaldır ki, bir şirket normal ekonomik koşullarda dışarıdan nakit girişine ihtiyaç duyar ve çoğu zaman tüm bu işlemlerin çok kısa bir süre içinde sonuçlandırılması zorunluluk halini alır. Bu nedenledir ki 462.madde aynı zamanda eş zamanlı olarak sermaye artırımını düzenlemektedir.

Buna göre, şirket eş zamanlı olarak sermayesini hem fonlar ile hem de sermaye taahhüdü ile yerine getirebilir. Yine bu işlemde de fonun şirket bünyesine gerçekten bulunduğuna ilişkin olarak yukarıda belirtilmiş olan prosedürlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu sermaye artırımı eş zamanlı olarak yapılsa bile fonlar nedeniyle bedelsiz olarak hisse senedi alacak olan pay sahipleri bedelli sermaye artırımına iştirak etmek zorunda değildir (Nazalı, Erişim tarihi: 2.08.2013).

Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanan 2003/3 sayılı İç Ticaret Tebliğine göre nakit paradan başka sermaye artırımında kullanılabilecek fonlar şunlardır (Ercan, 2012; 220-221).

- Değer artış fonu
- İştiraklerden gelen artış fonu
- Maliyet artış fonu
- İştirak hisseleri ve taşınmaz satış kârlarının ilavesi
- Dağıtılmayan geçmiş kârlar
- Enflasyon düzelmesinden kaynaklanan geçmiş yıllar kârları ile sermaye enflasyon düzeltme olumlu farkları
- 5024 sayılı Kanunla VUK'nun mükerrer 298. Maddesinde yapılan değişiklikle 31.12.2004 tarihli bilançoların düzeltilmesi sonucu hesaplanan öz sermaye kalemlerine ait enflasyon farkları
- 5746 sayılı kanun uyarınca TÜBİTAK ve benzeri kuruluşlar tarafından ödenen hibeler (devlet yardımları)
- 5811 sayılı kanun uyarınca işletmeye aide edilen kazanç farkları,
- Hisse senedi ihraç primleri.

1.3.3. İÇ KAYNAKLARDAN SERMAYE ARTIRIM USULÜ

İç kaynaklardan sermaye şekli daha önceden de belirtildiği gibi şirketlere dışarıdan mal varlığı getirilmeden, özel bir esas sözleşme değişikliği ve özel bir sermaye artırımdır (Yavuz, 2013; 136). Şirketler iç kaynaklardan sermaye artırımı yaparlarken dikkat etmeleri gereken usuller aşağıdaki gibidir.

- Şirketler sermaye artırımına payların nakdi bedelleri tamamen ödenmediği sürece gidemezler. Yani şirketin ödenmemiş sermayesi var ise bunun ödenmiş olması gerekmektedir. Bunun istisnası ise iç kaynaklardan yapılan sermaye artırımdır. İç kaynaklardan sermaye artırımı için payların tamamının veya bir kısmının ödenmiş olması gerekmemektedir (A.g.m., 136)
- **TTK'ya göre şirketler sermaye artırımında yönetim kurulu tarafından bir beyan imzalamalıdır. TTK'nın 457. Maddesinin birinci fıkrasına göre "Yönetim kurulu tarafından sermaye artırımının türüne göre bir beyan imzalanır. Beyan, bilgiyi açık, eksiksiz, doğru ve dürüst bir şekilde verme ilkesine göre hazırlanır"** hükmü yer almaktadır. Buna göre, bu beyanda iç kaynaklardan sermaye artırımının yapılması için sermaye artırımının hangi kaynaklardan karşılandığı, bu kaynakların gerçekten bulunup bulunmadığı ve şirketin mal varlığı içinde olduğunun garantisi verilmektedir. (Madde 457). Şirketler tarafından verilen beyanın yanlış, hileli, eksik, sahte, gerçeği yansıtmama olaylarından dolayı hukuka aykırılıkların olması ve zararın ortaya çıkması durumunda ise belgeyi düzenleyenlere hukuki yaptırımlar uygulanacaktır (TTK Madde 549).
- Şirketlerin iç kaynaklardan sermaye artırımını yapmaları durumunda, artırımın tescil edilebilmesi için şirketin öz varlığının tespiti, şirket sermayesinin karşılıksız kalıp kalmadığı, sermayenin hangi oranda bulunduğu ve iç kaynaklardan artırılan tutarın şirketin bünyesinde gerçekten var olduğuna ilişkin raporun yeminli mali müşavir (YMM) ya da serbest muhasebeci mali müşavir (SMMM) tarafından ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir (Yavuz, 2013; 136).
- Esas sermaye artırımında genel kurul, kayıtlı sermaye artırımında yönetim kurulu yetkilidir. Yönetim kurulu icra organı, genel kurul ise karar organıdır. İç kaynaklardan sermaye artırımına karar verme yetkisi kural olarak genel kurula aittir. Yönetim kurulu sermayenin iç kaynaklardan artırılması durumunda sermayenin nereden karşılandığı, kaynağın geçerliliği ve ortaklık malvarlığı içindeki mevcudiyeti hakkında garanti verme hususlarını içeren bir beyan hazırlar (Akkale, 2013; 36). İç kaynaklardan sermaye artırımının da dâhil olduğu her türlü sermaye artırımları için genel kurul öncesi Gümrük ve Ticaret Bakanlığından izin almaları zorunludur (Yavuz, 2013; 138).
- Sermaye artırım kararının alınmasından sonra genel kurul tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde bu kararın yönetim kurulu tarafından şirket merkezinin ve şubelerinin bulunduğu ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili gazetesine ilan ettirilmesi gerekmektedir. Ayrıca internet sitesi açmakla yükümlü olan şirketlerin internette yayınlamaları zorunludur. Söz konusu karar üç ay içerisinde tescil edilmezse Gümrük ve Ticaret Bakanlığından alınan izin geçersiz olmaktadır. Artırım kararı ticaret siciline tescil ile geçerlilik kazanacaktır (A.g.e.; 138).

1.4. SERMAYE ARTIRIMINDA USULE UYULMAMASI DURUMUNDAKİ YAPTIRIMLAR

TTK'nın sermaye artırımına ilişkin usullere uyulmaması halinde cezai yaptırımlar özet olarak aşağıdaki gibi olacaktır.

-Genel kurulun, anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararları batıldır. (Yeni TTK 447/c).

-Sermaye artırım türlerindeki düzenlemelere uyulmaması halinde anonim şirketin feshi 353'üncü maddedeki düzenlemeler uyarınca istenebilecektir.

-549'uncu maddede belirtilen belgeleri sahte olarak düzenleyenler ile ticari defterlere kasıtlı olarak gerçeğe aykırı kayıt yapanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası alabilirler.

-550'nci maddeye aykırı hareket edenler üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılırlar.

Yukarıdaki düzenlemeler anonim şirketlere ilişkindir. Ancak, Yeni TTK'nın 644'üncü maddesine göre yukarıdaki düzenlemeler (353, 549, 550'nci madde düzenlemeleri) limited şirketlere de uygulanacaktır. Dolayısıyla, 549 ve 550'nci maddedeki cezai yaptırımlar da, 644'üncü maddenin d fıkrasına göre limited şirketler bakımından da geçerlidir.

Sermaye artırımına ilişkin usullere uyulmaması halinde yukarıda ele aldığımız üzere ciddi cezai yaptırımlar söz konusudur. Sermaye artırımını yapılırken Yeni TTK'nın düzenlemelerine dikkat edilmesi cezai yaptırımlarla karşılaşmak istemeyenler için önemlidir (Öncü, Erişim tarihi:2013).

1.5. LİTERATÜR ÇALIŞMASI

Şirketler global dünyadaki değişim neticesinde bazı faktörlere uyum göstermek zorundadırlar. İşletme faaliyetlerinin uygulanabilmesi için zaman zaman ortaya çıkan kaynak yetersizliğinden dolayı işletme sahiplerinin nakdi veya aynı sermaye artırımını yapmaları gerekmektedir. Burada yapılan literatür çalışmasında yalnızca Yeni TTK ile yapılan sermaye artırımları metodları ile ilgili çalışmalar ele alınmıştır. Bu incelemenin konumuz gereği daha doğru ve somut bilgi vereceği düşünülmektedir.

Şengür (2011) 1957 yılından beri yürürlükte olan Türk Ticaret Kanunu'daki (TTK) değişikliklerin sermaye artırım yönünü ele almıştır. Buna göre yeni TTK'da sermaye artırımını ile ilgili daha yalın bir dil kullanıldığı, sermaye artırım işlemlerinin anonim şirketlerde uygulanabilirliğinin sağlanarak daha çok kolaylaştırıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Şengel'in (2011) yapmış olduğu çalışmaya göre de 6012 sayılı kanuna göre sermaye şirketleri ile getirilen yenilikler incelenmiştir. Bu çalışmada da yapılan sermaye artırımlarının hukuksal boyutuna değinilmiştir.

Altaş (2012) 6102 sayılı TTK'ya göre anonim şirketlerin sermaye artırımları için yapılan yenilikler ve değişiklikleri ele almıştır. Bu çalışmada daha çok sermaye artırımlarının karar verilme süreci ve uygulanacak prosedürler ortaya konulmuştur. Burada sermaye artırımlarının bütün yöntemleri ele alınmıştır. Altaş daha sonraki çalışmalarında ise şarta bağlı sermaye artırımının ve kanuni yedek akçelerden sermaye artırımında yapılan hataları incelemiştir. Altaş şirketlerin "şarta bağlı sermaye artırımını" önemli bir finansman aracı olarak tanımlamış ve muayyen sermaye sistemlerinin istisnası olarak görmektedir.

Yavuz (2013) 6102 sayılı TTK'ya göre şirketlerin iç kaynaklardan sermaye artırımlarının yasal dayanaklarını incelenmiştir. Kanuna göre sermaye artırım şekli, kuralları ve şartları ortaya konmuştur. Uzelli'ye göre(2013) 6102 sayılı TTK'ya göre işletmelerdeki nakdi sermaye artışı ve işletme içindeki fonların sermayeye eklenmesi konusu hukuksal boyutu ile ele alınmıştır. Akkale (2013) yılında yapmış olduğu çalışmaya göre de sermaye artırımının ön koşulları ve kayıtlı sermaye incelenmiştir. Bu incelemeler halka açık olmayan şirketler bazında ele alınmıştır.

Buraya kadar incelenen literatür çalışmalarının ışığında yapılan bu çalışma ile de halka arz olunan şirketler açısından bakıldığında sermaye artırım metodları incelenmiştir. Çalışmaya baz alınan sigorta sektöründe yapılan çalışma ile de şirketlerin en çok uyguladığı sermaye artırım yöntemlerine bakılmıştır. Literatür incelemesine göre daha çok hukuksal boyutunun ele alındığı sermaye artırım metodlarına yapılan uygulama ile de destek getirilmeye çalışılmıştır.

2. SİGORTA SEKTÖRÜNDE SERMAYE ARTIRIMINA YÖNELİK İNCELEME

Bu çalışmada, sigorta sektöründe halka arz yoluyla faaliyet gösteren 6 şirketin 2010-2013 dönemine ilişkin finansal verileri incelenerek şirketlerin sermaye artırımında uyguladıkları yöntemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Uygulama kapsamına alınan şirketler aşağıdaki gibidir;

- Aksigorta A.Ş.
- Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.
- Aviva Sigorta A.Ş.
- Güneş Sigorta A.Ş.
- Ray Sigorta A.Ş.
- Yapı Kredi Sigorta A.Ş.

Yukarıda yer alan ve halka arz yoluyla faaliyet gösteren şirketlerin 2010-2013 dönemlerine ilişkin mali tabloları aşağıda tek tek incelenerek sermaye artırımını var ise hangi yollarla artırımın gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

a) Aksigorta A.Ş.

Aksigorta A.Ş.'nin 2010 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 371.644.405 TL olup bu tutarın 306.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 796.537 TL'lik kısmı sermayeye eklenecek satış kârlarından (sermaye yedekleri), 59.802.506 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 62 TL'lik kısmı statü yedeklerinden, 3.250.020 TL'lik kısmı özel fonlardan, 319.270 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından ve geriye kalan 1.476.010 TL'lik kısmı ise dönem net kârından oluşmaktadır. 31.12.2010 tarihi itibarıyla şirketin nominal sermayesi 306.000.000 TL olup tamamı ödenmiş her biri 1 Kr değerindeki 30.600.000.000 paydan ibarettir.

Şirket 2499 sayılı kanun hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş olup 31.12.2010 itibarıyla şirketin kayıtlı sermayesi 500.000.000 TL'dir. Şirket, 2010 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmemiş olup mevcut sermaye yapısını korumuştur.

Aksigorta A.Ş.'nin 2011 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin öz sermaye toplamı 402.808.562 TL olup bu tutarın 306.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 4.328.261 TL'lik kısmı sermayeye eklenecek satış kârlarından (sermaye yedekleri), 59.802.506 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 62 TL'lik kısmı statü yedeklerinden, -865.162 TL'lik kısmı finansal varlık değerlemesinden, 1.513.576 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından, 31.896.793 TL'lik kısmı dönem net kârından ve geriye kalan 132.526 TL'lik kısmı ise dağıtımına konu olmayan kârdan oluşmaktadır. 2010 faaliyet dönemi ile karşılaştırıldığında, şirketin 2010 yılında 371.644.405 TL'lik olan sermayesi 2011 yılında 31.164.157 TL'lik artışla 402.808.562 TL olarak gerçekleşmiştir. Şirket, 2010 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmemiş olup mevcut sermaye yapısını korumuştur.

Aksigorta A.Ş.'nin 2012 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 423.597.652 TL olup bu tutarın 306.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 4.460.787 TL'lik kısmı sermayeye eklenecek satış kârlarından (sermaye yedekleri), 62.767.184 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 62 TL'lik kısmı statü yedeklerinden, 183.320 TL'lik kısmı finansal varlık değerlemesinden, 1.513.576 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından ve geriye kalan 48.672.723 TL'lik kısmı dönem net kârından oluşmaktadır. 2011 faaliyet dönemi ile karşılaştırıldığında, şirketin 2011 yılında 402.808.560 TL'lik olan sermayesi 2012 yılında 20.789.000 TL'lik artışla 423.597.652 TL olarak gerçekleşmiştir. Şirket, 2011 yılında elde etmiş olduğu 28.932.115 TL tutarındaki dönem kârını ortaklarına kâr payı olarak dağıtmıştır. Şirket, 2012 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmemiş olup mevcut sermaye yapısını korumuştur.

Bu çerçevede, Aksigorta A.Ş.'nin 2010-2013 dönemlerine ilişkin finansal verileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şirketin herhangi bir sermaye artırımına gitmediği tespit edilmiştir.

b) Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.

Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.'nin 2010 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 455.785.920 TL olup bu tutarın 250.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 53.804.048 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 23.652.466 TL'lik kısmı statü yedeklerinden, 13.367.976 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, 33.888.379 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 8.287.838 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından, 72.785.213 TL'lik kısmı dönem net kârından ve geriye kalan 40.605 TL'lik kısmı ise dağıtımına konu olmayan dönem kârından oluşmaktadır. 31.12.2010 tarihi itibarıyla şirketin nominal sermayesi 250.000.000 TL olup tamamı ödenmiş her biri 1 Kuruş değerindeki 25.000.000.000 paydan ibarettir. Sermaye, 1.000.000 TL tutarındaki 100.000.000 adet A Grubu hisse ve geri kalan tutarda B Grubu hisse ile temsil edilmektedir. Şirket 2499 sayılı kanun hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş olup 31.12.2010 itibarıyla şirketin kayıtlı sermayesi tavanı 300.000.000 TL'dir. Şirket, 2010 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmemiş olup mevcut sermaye yapısını korumuştur.

Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.'nin 2011 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 430.162.083 TL olup bu tutarın 300.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 59.640.083 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 9.095.243 TL'lik kısmı statü yedeklerinden, 1.219.776 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, -9.601.394 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 5.138.865 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından ve geriye kalan 64.669.510 TL'lik kısmı dönem net kârından oluşmaktadır. 2011 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesi 50.000.000 TL'lik artışla 250.000.000 TL'den 300.000.000 TL'ye yükselmiştir. Şirketin 250.000.000 TL olan ödenmiş sermayesi, 30.000.000 TL'lik kısmının olağanüstü yedeklerden, 18.917.988 TL'lik kısmının statü yedeklerinden, 1.01.912 TL'lik kısmının statü yedekleri enflasyon düzeltmesinden, 80.100 TL'sinin ise iştirak satış kazançlarından karşılanması yoluyla toplam 50.000.000 TL tutarında iç kaynaklardan artırılarak 300.000.000 TL'ye yükseltilmiştir. Vergi mevzuatı hükümlerine göre, şirketlerin aktiflerinde yer alan gayrimenkul ve iştiraklerin satışından doğan kazançların %75'lik kısmı en az beş tam yıl süreyle pasifte özel bir fon hesabında tutulması kaydıyla kurumlar vergisinden müstesnadır. İstisna edilen kazanç beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilemez veya işletmeden çekilemez. 31.12.2011 tarihi itibarıyla 40.605 TL tutarındaki 2010 yılı sabit kıymet ve iştirak kazancı istisna tutarı dönem içinde sermayeye eklenecek satış kârları hesabına sınıflanmış ve sonrasında sermaye artışında kullanılmıştır. 31.12.2011 tarihi itibarıyla şirketin çıkarılmış sermayesi 3000.000.000 TL olup tamamı ödenmiş her biri 1 Kuruş değerindeki 30.000.000.000 paydan ibarettir. Sermaye, 1.000.000 TL tutarındaki 100.000.000 adet A Grubu hisse ve geri kalan tutarda B Grubu hisse ile temsil edilmektedir. Şirket 2499 sayılı kanun hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş olup 31.12.2011 itibarıyla şirketin kayıtlı sermayesi tavanı 450.000.000 TL'dir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, şirket 2011 faaliyet döneminde iç kaynaklardan karşılanmak suretiyle 50.000.000 TL tutarında sermaye artırımına gitmiştir.

Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.'nin 2012 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 529.485.605 TL olup bu tutarın 300.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 66.400.396 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 13.722.714 TL'lik kısmı statü yedeklerinden, 12.205.336 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, 46.804.925 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 9.400.159 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından ve geriye kalan 80.952.075 TL'lik kısmı dönem net kârından oluşmaktadır. 2012 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesi 300.000.000 TL olup şirket bu faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artışına gitmemiştir. 31.12.2012 tarihi itibarıyla şirketin çıkarılmış sermayesi 3000.000.000 TL olup tamamı ödenmiş her biri 1 Kuruş değerindeki 30.000.000.000 paydan ibarettir. Sermaye, 1.000.000 TL tutarındaki 100.000.000 adet A Grubu hisse ve geri kalan tutarda B Grubu hisse ile temsil edilmektedir. Şirket 2499 sayılı kanun hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş olup 31.12.2011 itibarıyla şirketin kayıtlı sermayesi tavanı 450.000.000 TL'dir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, şirket 2012 faaliyet döneminde sermaye artırımına gitmemiştir.

Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.'nin 2013 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 533.869.226 TL olup bu tutarın 350.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 72.284.703 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 841.874 TL'lik kısmı statü yedeklerinden, 7.709.743 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, 12.978.741 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 6.887.574 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından ve geriye

kalan 83.166.591 TL'lik kısmı dönem net kârından oluşmaktadır. 2013 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesi 50.000.000 TL'lik artışla 300.000.000 TL'den 350.000.000 TL'ye yükselmiştir. Şirketin 300.000.000 TL olan ödenmiş sermayesi, 19.000.000 TL'lik kısmının statü yedeklerinden, 31.000.000 TL'sinin ise olağanüstü yedeklerden karşılanması yoluyla toplam 50.000.000 TL tutarında iç kaynaklardan artırılarak 350.000.000 TL'ye yükseltilmiştir.

Bu çerçevede, Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.'nin 2010-2013 dönemlerine ilişkin finansal verileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şirketin 2010 ve 2012 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmediği, bununla birlikte 2011 faaliyet döneminde ödenmiş sermayesini 50.000.000 TL artırmak suretiyle toplam sermayesini 250.000.000 TL'den 300.000.000 TL'ye yükseltmiş ve artırılan sermaye şirketin iç kaynaklarından karşılanmıştır. Yine 2013 faaliyet döneminde şirketin ödenmiş sermayesi 50.000.000 TL artırılarak toplam sermayesi 300.000.000 TL'den 350.000.000 TL'ye yükseltilerek iç kaynaklardan artırım sağlanmıştır.

c) Aviva Sigorta A.Ş.

Aviva Sigorta A.Ş.'nin 2010 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 75.923.430 TL olup bu tutarın 75.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 135.825 TL'lik kısmı hisse senedi ihraç primlerinden, 4.230.349 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 23.677.200 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerinden, 871.867 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, -2.125.838 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından, -25.865.973 TL'lik kısmı dönem net zararından oluşmaktadır. 31.12.2010 tarihi itibarıyla şirketin nominal sermayesi 75.000.000 TL olup tamamı ödenmiş her biri 1 Kuruş değerindeki 750.000.000 paydan ibarettir. 31.12.2010 itibarıyla şirketin sermayesi A, B ve C grubu hisselerinden oluşmaktadır. Şirket, 2010 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmemiş olup mevcut sermaye yapısını korumuştur.

Aviva Sigorta A.Ş.'nin 2011 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 76.141.568 TL olup bu tutarın 111.997.500 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 135.825 TL'lik kısmı hisse senedi ihraç primlerinden, 4.230.349 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 23.677.200 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, -802.240 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, -27.991.811 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından ve -35.105.255 TL'lik kısmı dönem net zararından oluşmaktadır. 2011 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesi 36.997.500 TL'lik artışla 75.000.000 TL'den 111.997.500 TL'ye yükselmiştir. Şirket yönetim kurulunun kararı ile kayıtlı sermaye tavanı 75.000.000 TL'den 150.000.000 TL'ye çıkarılmış ve 2011 yılı hesap yılına ilişkin yapılan olağan genel kurul toplantısında şirket kayıtlarında tescili beklenen sermaye olarak muhasebeleştirilmiş olan 36.997.500 TL tutarındaki sermaye avansı ödenmiş sermaye olarak sınıflandırılmıştır. Böylece, şirketin 75.000.000 TL olan ödenmiş sermayesi 36.997.500 TL'lik nakdi artışla 111.997.500 TL'ye yükseltilmiştir.

Aviva Sigorta A.Ş.'nin 2012 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 79.928.895 TL olup bu tutarın 150.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 19.732.000 TL'lik kısmı tescili beklenen sermayeden, 4.230.349 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 23.677.200 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, 1.139.176 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 63.097.066 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından, 55.931.251 TL'lik kısmı dönem net zararından oluşmaktadır. Şirket yönetim kurulu kararı ile bedelli olarak yapılan

sermaye artırımı ile çıkarılmış sermaye 75.000.000 TL'den 150.000.000 TL'ye yükseltilmiştir. Aviva International Holdings Limited tarafından 16.12.2011 tarihinde gönderilen 36.997.500 TL ile 05.04.2012 tarihinde gönderilen 36.997.500 TL tutarındaki sermaye avansları sermaye artırım sürecinin tamamlanması ile sermaye hesabında sınıflandırılmıştır. Öte yandan, yapılacak sermaye artırımında kullanılmak üzere 19.732.000 TL tutarındaki sermaye avansı, bilanço tarihi itibarıyla sermaye artışına ilişkin işlemlerin deva etmesi nedeniyle tescili beklenen sermaye olarak muhasebeleştirilmiştir. Buna göre, 2012 yılında yapılan sermaye artırımı nakdi kaynaklardan karşılanmış olup iç kaynaklardan herhangi bir sermaye artırımı yapılamamış, zira şirketin cari ve geçmiş dönem zararları oldukça yüksek düzeyde gerçekleşmiş olup şirketin finansal yapısı iç kaynaklardan sermaye artırımı yapmaya elverişli değildir.

Bu çerçevede, Aviva Sigorta A.Ş.'nin 2010-2013 dönemlerine ilişkin finansal verileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şirketin 2010 ve 2013 yılında herhangi bir sermaye artırımına gitmediği, 2011 ve 2012 faaliyet dönemlerinde sermaye artırımına giderek ödenmiş sermayesini 75.000.000 TL artırmak suretiyle toplam sermayesini 150.000.000 TL'ye yükseltmiş ve artırılan sermaye nakdi kaynaklardan karşılanmıştır. Şirketin dönemler itibarıyla finansal yapısı incelendiğinde, faaliyet dönemlerinin oldukça yüksek tutarlarda zararlar kapanmış olması nedeniyle sermaye artırımının şirketin iç kaynaklarından karşılanma imkânı söz konusu olmamıştır.

d) Güneş Sigorta A.Ş.

Güneş Sigorta A.Ş.'nin 2010 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 195.994.095 TL olup bu tutarın 150.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 29.182.404 TL'lik kısmı diğer sermaye yedeklerinden, 4.949.441 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 18.606.406 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 19.057.881 TL'lik kısmı diğer kâr yedeklerinden, 13.853.429 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından, -47.155.466 TL'lik kısmı dönem net zararından ve geriye kalan 7.500.000 TL'lik kısmı ise dağıtımına konu olmayan dönem kârından oluşmaktadır. 31.12.2010 tarihi itibarıyla şirketin çıkarılmış ve tamamı ödenmiş 1.500.000.000 adet hisse senedi bulunmaktadır. Şirket, TMS-16 Maddi Duran Varlıklar standardı çerçevesinde kullanım amaçlı gayrimenkullerini yeniden değerlendirme modeliyle muhasebeleştirmiştir. Söz konusu gayrimenkullerin taşınan değerlerinde yeniden değerlendirme sonucu meydana gelen artışlar, vergi etkilerinden netleştirilmiş olarak diğer sermaye yedekleri hesabında muhasebeleştirilmiştir. Öte yandan, şirket ilgili mevzuat gereğince 30.06.2007 tarihinde mevut bulunan 12.464.935 TL tutarındaki deprem hasar karşılığını özsermaye hesaplarında diğer sermaye yedekleri hesabına aktarmıştır.

Güneş Sigorta A.Ş.'nin 2011 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 238.699.996 TL olup bu tutarın 150.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 50.886.772 TL'lik kısmı diğer sermaye yedeklerinden, 8.413.761 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 10.123.394 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, 16.584.556 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 19.128.551 TL'lik kısmı diğer kâr yedeklerinden, -42.696.600 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından ve geriye kalan 26.259.562 TL'lik kısmı dönem net kârından oluşmaktadır. 2011 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesinde herhangi bir değişiklik olmamış olup şirketin ödenmiş sermayesi 150.000.000 TL olarak yer almaktadır. 31.12.2011 itibarıyla şirketin kayıtlı sermaye tavanı 300.000.000 TL olup şirketin 31.12.2011 itibarıyla çıkarılmış ve tamamı ödenmiş 1.500.000.000 adet hisseden oluşan

150.000.000 TL ödenmiş sermayesi bulunmaktadır. Şirket 2011 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmemiştir.

Güneş Sigorta A.Ş.'nin 2012 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 242.569.367 TL olup bu tutarın 150.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 17.793.828 TL'lik kısmı diğer sermaye yedeklerinden, 8.790.834 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 11.409.216 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, 27.447.133 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 56.873.157 TL'lik kısmı diğer kâr yedeklerinden, -17.164.294 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından ve geriye kalan - 12.580.507 TL'lik kısmı dönem net zararından oluşmaktadır. 2012 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesi 150.000.000 TL olup şirket bu faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artışına gitmemiştir. 31.12.2012 tarihi itibarıyla şirketin çıkarılmış sermayesi 3000.000.000 TL olup tamamı ödenmiş her biri 0,1 TL değerindeki 3.000.000.000 paydan ibarettir. Şirket 2499 sayılı kanun hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş olup 31.12.2012 itibarıyla şirketin çıkarılmış ve tamamı ödenmiş 1.500.000.000 adet hisseden oluşan 150.000.000 TL ödenmiş sermayesi bulunmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği üzere, şirket 2012 faaliyet döneminde sermaye artırımına gitmemiştir.

Bu çerçevede, Güneş Sigorta A.Ş.'nin 2010-2013 dönemlerine ilişkin finansal verileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şirketin 2010-2013 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmediği anlaşılmıştır.

e) Ray Sigorta A.Ş.

Ray Sigorta A.Ş.'nin 2010 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 51.511.338 TL olup bu tutarın 137.069.856 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 2.017.811 TL'lik kısmı hisse senedi ihraç primlerinden, 16.942.762 TL'lik kısmı diğer kâr yedeklerinden, - 75.920.878 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından, - 28.598.213 TL'lik kısmı dönem net zararından oluşmaktadır. Şirket, yönetim kurulu kararı ile 200.000.000 TL olan kayıtlı sermaye tavanı içerisinde çıkarılmış sermayesini 40.049.856 TL nakit karşılığı karşılanmak suretiyle ödenmiş sermayesini 97.020.000 TL'den 137.069.856 TL'ye yükseltmiştir. Buna göre, şirket 2010 döneminde sermaye artırımına gitmekle birlikte, artırılan sermayesini nakdi kaynaklardan karşılamış olup şirket iç kaynaklardan sermaye artırımına gitmemiştir.

Ray Sigorta A.Ş.'nin 2011 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 86.461.101 TL olup bu tutarın 163.069.856 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 2.070.152 TL'lik kısmı hisse senedi ihraç primlerinden, 25.262.416 TL'lik kısmı diğer kâr yedeklerinden, - 104.281.700 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından, 340.377 TL'lik kısmı dönem net kârından oluşmaktadır. 2011 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesinin yönetim kurulu kararına istinaden, 1.492.000 TL'lik kısımlı halka açık hisse sahipleri tarafından, 24.508.000 TL'lik kısmı diğer hissedarlar tarafından karşılanmak suretiyle 26.000.000 TL artırılarak ve 200.000.000 TL kayıtlı sermaye tavanı içerisinde 137.069.856 TL'den 163.069.856 TL'ye yükseltmiştir.

Buna göre, şirket 2011 döneminde sermaye artırımına gitmekle birlikte, artırılan sermayesini nakdi kaynaklardan karşılamış olup şirket iç kaynaklardan sermaye artırımına gitmemiştir.

Ray Sigorta A.Ş.'nin 2012 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 90.198.223 TL olup bu tutarın 163.069.856 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 2.070.152 TL'lik kısmı hisse senedi ihraç primlerinden, 24.798.986 TL'lik kısmı diğer kâr yedeklerinden, - 103.477.893 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından, 3.737.122 TL'lik kısmı dönem net kârından oluşmaktadır. 2012 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesi 163.069.856 TL olup şirket bu faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artışına gitmemiştir. 31.12.2012 tarihi itibarıyla şirketin tamamı ödenmiş 16.306.985.600 adet hisse senedi bulunmakta olup şirketin hisse senetlerinin her biri 1 Kr nominal değerde olup toplam nominal değer 163.069.856 TL'dir. Buna göre, şirket 2012 döneminde sermaye artırımına gitmediğinden, iç kaynaklardan sermaye artırımına da söz konusu olmamıştır.

Bu çerçevede, Ray Sigorta A.Ş.'nin 2010-2013 dönemlerine ilişkin finansal verileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şirketin 2010 ve 2011 faaliyet dönemlerinde sermaye artırımına gitmekle birlikte sermaye artırımını nakdi kaynaklardan karşıladığı, 2012 faaliyet döneminde ise herhangi bir sermaye artırımına gitmediğinden iç kaynaklardan sermaye artırımının da söz konusu olmadığı anlaşılmıştır.

f) Yapı Kredi Sigorta A.Ş.

Yapı Kredi Sigorta A.Ş.'nin 2010 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 313.281.250 TL olup bu tutarın 80.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 118.495.352 TL'lik kısmı sermaye düzeltmesi olumlu farklarından, 18.811.781 TL'lik kısmı sermayeye eklenecek satış kârlarından, 9.350.548 TL'lik kısmı diğer sermaye yedeklerinden, 10.293.377 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 49.633.371 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, 9.485.885 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 21.991.266 TL'lik kısmı diğer kâr yedeklerinden, 24.592.427 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından, - 18.925.162 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından, 34.742.216 TL'lik kısmı dönem net kârından, 3.898.754 TL'lik kısmı dağıtımına konu olmayan dönem kârından, 96.289 TL'lik kısmı ise azınlık paylarından oluşmaktadır. Kurumlar Vergisi Kanunu 5.1.e hükümlerine göre şirketlerin aktiflerinde yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların %75'lik kısmı en az beş tam yıl süreyle pasifte özel bir fon hesabında tutulması kaydıyla kurumlar vergisinden müstesna tutulur. İstisna edilen kazanç beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilemez veya işletmeden çekilemez. Yapı Kredi Sigorta A.Ş., 2010 yılında gerçekleştirmiş olduğu bina satışından sağlanan ve tamamı TMS uyarınca hesaplanıp gelir tablosunda yatırım gelirleri içinde muhasebeleştirilen 3.711.141 TL satış kârının VUK'a göre hesaplanmış olan 5.198.339 TL tutarındaki kısmının %75'ine denk gelen 3.898.754 TL'yi bilançoda özsermaye altında dönem net kârı grubu içerisinde dağıtımına konu olmayan dönem kârı olarak sınıflandırmıştır. Şirketin tamamı ödenmiş 8.000.000.000 adet payı bulunmaktadır. Şirket 2010 döneminde sermaye artırımına gitmediğinden, iç kaynaklardan sermaye artırımına da söz konusu olmamıştır.

Yapı Kredi Sigorta A.Ş.'nin 2011 yılı bilançosu incelendiğinde, şirketin özsermaye toplamı 354.383.679 TL olup bu tutarın 80.000.000 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 118.495.352 TL'lik kısmı sermaye düzeltmesi olumlu farklarından, 18.811.781 TL'lik kısmı sermayeye eklenecek satış kârlarından, 13.249.303 TL'lik kısmı diğer sermaye yedeklerinden, 16.494.504 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 50.255.715 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, - 3.507.277 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 21.991.266 TL'lik kısmı diğer kâr yedeklerinden, 11.518.276 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından, - 26.480.569 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından, 76.482.642 TL'lik kısmı dönem net kârından, 5.118.045 TL'lik kısmı dağıtımına konu olmayan dönem kârından, 109.238 TL'lik kısmı ise azınlık paylarından oluşmaktadır. 31.12.2011 itibariyle şirketin kayıtlı sermaye tavanı 250.000.000 TL'dir. Şirket 2011 döneminde sermaye artırımına gitmediğinden, iç kaynaklardan sermaye artırımına da söz konusu olmamıştır.

Yapı Kredi Sigorta A.Ş.'nin 2012 yılı bilançosu incelendiğinde, , şirketin özsermaye toplamı 417.593.271 TL olup bu tutarın 101.991.226 TL'lik kısmı ödenmiş sermayeden, 118.495.352 TL'lik kısmı sermaye düzeltmesi olumlu farklarından, 18.811.781 TL'lik kısmı sermayeye eklenecek satış kârlarından, 18.367.348 TL'lik kısmı diğer sermaye yedeklerinden, 28.553.536 TL'lik kısmı yasal yedeklerden, 43.632.968 TL'lik kısmı olağanüstü yedeklerden, - 6.315.569 TL'lik kısmı finansal varlıkların değerlemesinden, 2.105.183 TL'lik kısmı geçmiş yıl kârlarından, - 19.965.350 TL'lik kısmı geçmiş yıl zararlarından, 103.362.035 TL'lik kısmı dönem net kârından, 45.665 TL'lik kısmı dağıtımına konu olmayan dönem kârından, 133.949 TL'lik kısmı ise azınlık paylarından oluşmaktadır. 2012 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesi 180.000.000 TL olup şirket bu faaliyet döneminde yönetim kurulu kararı ile çıkarılmış sermayesini, 21.991.266 TL'lik kısmını diğer kâr yedeklerinden karşılamak suretiyle 80.000.000 TL'den 101.991.266 TL'ye çıkarılmıştır. 31.12.2012 itibariyle şirketin kayıtlı sermaye tavanı 250.000.000 TL'dir. Buna göre, 2012 faaliyet döneminde 21.991.266 TL sermaye artırımına gitmiş olup sermaye artırımı şirketin diğer kâr yedeklerinden, diğer bir ifadeyle iç kaynaklardan karşılanmıştır.

Bu çerçevede, Yapı Kredi Sigorta A.Ş.'nin 2010-2013 dönemlerine ilişkin finansal verileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şirketin 2010, 2011 ve 2013 faaliyet dönemlerinde sermaye artırımına gitmediği, 2012 faaliyet döneminde ise iç kaynaklardan sermaye artırımına gittiği anlaşılmıştır.

Genel Değerlendirme

Çalışmada inceleme kapsamına alınan ve sigorta sektöründe faaliyet gösteren ve halka arz olunan şirketlerden;

- Aksigorta A.Ş.'nin 2010-2013 dönemlerine herhangi bir sermaye artırımına gitmediği,
- Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş. 2010 ve 2012 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmediği, 2011 faaliyet döneminde ise ödenmiş sermayesini 50.000.000 TL artırmak suretiyle toplam sermayesini 250.000.000 TL'den 300.000.000 TL'ye yükselttiği ve 2013 faaliyet döneminde, şirketin ödenmiş sermayesi 50.000.000 TL'lik artışla 300.000.000 TL'den 350.000.000 TL'ye yükselttiği; 2011-2013 yıllarındaki bu sermaye artırımlarının iç kaynaklardan karşılandığı,

- Aviva Sigorta A.Ş.'nin 2010-2012 dönemlerine ilişkin finansal verileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, şirketin 2010 ve 2013 yılında herhangi bir sermaye artırımına gitmediği, 2011 ve 2012 faaliyet dönemlerinde sermaye artırımına giderek ödenmiş sermayesini 75.000.000 TL artırmak suretiyle toplam sermayesini 150.000.000 TL'ye yükselttiği ve artırılan sermaye nakdi kaynaklardan karşılandığı,
- Güneş Sigorta A.Ş.'nin 2010-2013 faaliyet döneminde herhangi bir sermaye artırımına gitmediği, dolayısıyla iç kaynaklardan sermaye artırımının da söz konusu olmadığı,
- Ray Sigorta A.Ş.'nin 2010 ve 2011 faaliyet dönemlerinde sermaye artırımına gitmekle birlikte sermaye artırımını nakdi kaynaklardan karşıladığı, 2012 faaliyet döneminde ise herhangi bir sermaye artırımına gitmediğinden iç kaynaklardan sermaye artırımının da söz konusu olmadığı,
- Yapı Kredi Sigorta A.Ş.'nin 2010, 2011 ve 2013 faaliyet dönemlerinde sermaye artırımına gitmediği, 2012 faaliyet döneminde ise iç kaynaklardan sermaye artırımına gittiği anlaşılmıştır.

Tablo 1: 2010-2013 Yıllarında Sigorta Şirketlerinde Meydana Gelen Sermaye Artırım Şekilleri

Şirketler	2010	2011	2012	2013
Ak Sigorta A.Ş.	-----	-----	-----	-----
Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş.	-----	<i>İç Kaynak</i>	-----	<i>İç Kaynak</i>
Aviva Sigorta A.Ş.	-----	<i>Sermaye Taahhüdü Yoluyla</i>	<i>Sermaye Taahhüdü Yoluyla</i>	-----
Güneş Sigorta A.Ş.	-----	-----	-----	-----
Ray Sigorta A.Ş.	<i>Sermaye Taahhüdü Yoluyla</i>	<i>Sermaye Taahhüdü Yoluyla</i>	-----	
Yapı Kredi Sigorta A.Ş.	-----	-----	<i>İç Kaynak</i>	-----

Bu çerçevede, inceleme kapsamında alınan 6 şirketten 2 şirketin iç kaynaklardan diğer ikisi ise sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımına gittiği diğer iki şirketin ise sermaye artırımına gitmediği tespit edilmiştir. Aynı zamanda yapılan analiz çalışmasına göre incelenen dönemde şirketlerin şarta bağlı sermaye artırımını hiç kullanmadıkları tespit edilmiştir.

3. SONUÇ

6012 sayılı kanuna göre yapılan incelemeye göre şirketlerde sermaye artırımı sermaye taahhüdü, iç kaynaklardan ve şarta bağlı olarak gerçekleştirilebilir. Bu çalışma ile halka arz yoluyla faaliyet gösteren şirketlerin sermaye artırımı şekillerine değinilmiş ve artırımı koşulları belirtilmiştir. 6102 sayılı TTK'nın 462. Maddesinde yer alan iç kaynaklardan sermaye artırımı uygulamada ihtiyaç olan bir hususun kanunlaştırılmasıdır. Bu maddeye göre genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir. Aynı zamanda sermaye taahhüdü yolu ile yapılan artışlarda TTK'nın 459 ve 460.maddelerinde ele alınmış ve esas sermaye sistemi ile kayıtlı sermaye sistemine değinilmiştir. TTK'nın 463. maddesinde değinilen şarta bağlı sermaye artırımına ise şirketlerin fazlaca başvurmadıkları görülmektedir. Bunun nedenini ise yeni çıkarılan tahvil ve borçlanma araçlarının şirketten alacaklı olan veya çalışanlara pay vererek gerçekleştirilmesi ve bunun da daha çok üçüncü kişilerin kararına bağlı olmasına bağlayabiliriz.

Çalışmada halka arz yoluyla faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin sermaye artırımına gidip gitmedikleri, gitmişler ise hangi kalemlerin kullanıldığına ve usulüne değinilmiştir. Bu bilgiler ışığında halka arz olunan sigorta firmalarında 2010-2013 yıllarında sermaye taahhüdü, iç kaynaklardan ve şarta bağlı olarak sermaye artırımları incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlara göre de şirketlerden Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş. ve Yapı Kredi Sigorta A.Ş.'nin sermaye artırımını bir faaliyet dönemi ile sınırlı olmak üzere iç kaynaklardan karşıladığı, Aviva Sigorta A.Ş. ve Ray Sigorta A.Ş.'nin ise ilgili faaliyet dönemlerinde sermaye taahhüdü yoluyla artırımı yoluna gidildiği tespit edilmiştir.

Ulaşılan bu sonuç ile şirketlerin sermaye artırımlarında iç kaynaklardan ve sermaye taahhüdü yönteminden yararlanıldığı gidildiği tespit edilmektedir. Şarta bağlı sermaye artırımı yönteminin ise kullanılmadığı görülmektedir. Bu çalışma ile 6102 sayılı TTK'ya göre şirketlerin sermaye artırımı yöntemleri ele alınmış, şimdiye kadar yapılan hukuksal boyut çalışmalarını desteklemek amaçlı yapılan uygulama ile literatür çalışmalarını desteklediği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Akın, İrfan, (2013). Anonim Şirketlerde Esas Sermaye Artırımında Pay Sahiplerinin Hakları, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı106, Mayıs-Haziran, 11-41.

Akkale, G. Ruveyda, (2013). Kayıtlı Sermaye Yapısı Hakkında Genel Bilgi ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Kayıtlı Sermayenin Artırım Usulü, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt XVII, 21-44.

Akyol, E. Mehmet, (2013). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Yedek Akçeler, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 238, Ekim 2012, www.yaklasim.com.tr, (erişim Tarihi: 05.11.2013).

Altaş, Soner,(2012). Yeni TTK'da Anonim Şirketlerin Sermaye Artırımları İçin Öngörülen Temel Yenilikler ve Değişiklikler, Mali Çözüm Dergisi, Kasım- Aralık, 137-148.

Altaş, Soner, Kanuni Yedek Akçelerin Sermaye Artırımında Kullanılmasında Yapılan Hatalar, Yaklaşım Dergisi, <http://www.ozdogrular.com/content/view/15089/>, (erişim tarihi: 12.12.2013).

Ercan, İbrahim, (2012). Sermaye Azaltımı ve Vergisel Açidan Değerlendirilmesi, Mali Çözüm Dergisi, Temmuz-Ağustos , 219-228.

Karadeniz, Salim, (2012). Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketlerde Sermaye Koyma ve Arttırma İşlemler, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 238, Ekim, www.yaklasim.com.tr, (erişim tarihi: 12.09.2013).

Komisyon Raporu: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, 96.

Nazalı, Ersin., (2013). İç Kaynak ve Fon Açmazında Sermaye Artırımı, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 242, Şubat, www.yaklasim.com.tr, (erişim tarihi: 2.08.2013).

Öncü, Ekrem; <http://www.thelira.com/yazar/31/ekrem-uncu/2098/yeni-ttknin-sermaye-artirimina-iliskin-usullerine-uyulmamasinin-cezai-yaptirimlari-nelerdir>, erişim tarihi: 14.11.2013.

T.C. Yasalar (14.02.2012) 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı).

Şengür, D.Evren, (2011). Yeni Türk Ticaret Kanunu İle Anonim Şirketlerde Sermaye İle İlgili Getirilen Yenilikler, Mali Çözüm Dergisi, Ocak- Şubat,, 97-119.

Yavuz, Mustafa, (2013). Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı, Mali Çözüm Dergisi, Temmuz-Ağustos, 129-137.

Yıldız, Ekrem, (1991). İç Kaynaklardan Sermaye Artırımı ve Sermaye Piyasalarına Etkileri, Atatürk Üniversitesi İşletme Bölümü Dergisi, Cilt 20, Nisan- Kasım, 99-117.

INVESTIGATING THE LINK BETWEEN SAVINGS, INFLATION AND ECONOMIC GROWTH: AN ARDL ANALYSIS FOR THE CASE OF TURKEY

Perihan Hazel Er¹, Can Tansel Tugcu², Orhan Coban³

¹Selcuk University. perihaner@selcuk.edu.tr

²Nevsehir University. cttugcu@nevsehir.edu.tr

³Selcuk University. ocoban@selcuk.edu.tr

Keywords

Savings,
inflation,
economic growth,
ARDL analysis,
Turkish economy.

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the short and the long-run relationship between saving, inflation, and economic growth in Turkey for the period 2003:1 to 2012:2. Since the data has different integration orders (i.e. $I(0)$ and $I(1)$), the approach of the Autoregressive Distributed Lag (ARDL) was utilized for the analysis. Results showed that saving, inflation and economic growth are cointegrated and either inflation or economic growth has positive impacts on the savings in the Turkish economy. However, no statistically significant relationship found between the inflation and savings in the short-run and, the interest rates and savings in the long-run. In addition, findings revealed that, among the variables and time period in consideration, economic growth is the variable having the most explanatory power on the savings in the Turkish economy.

1. INTRODUCTION

Today, many developing countries try to form economic policies toward how to reach the low inflation rates, manageable balance of payments deficits, and the high rates of saving and investments to provide the economic growth. If the mix of suitable policies toward these aims are not determined and applied, the developing countries become more inclined to the less developed. We can exemplify Poland and Mexico having high inflation, low saving rates, low productivity, high import dependency, and worsening balance of payments to this.

When the above scenario is considered, the uncertainty in financial market, high inflation, insufficient savings, and the low economic growth, and the high current deficit depending on all of these are among the most important problems for Turkish economy. Especially the increases and decreases in the saving rates have a little more importance from the point of the developing countries like Turkey, because the most important problem in the front of development is not able to provide the sufficient amount of saving accumulation. The saving level that is 23.4% of GDP in 1990s in Turkey rose to 27% in 2001, but fell to 12% in 2012, continually decreasing in the progressing years.

In Turkey, the phenomenon of disinflation is experienced in the recent years; the rapidity of increase in the salaries and wages is below the disinflation rate. This situation falls the purchasing power of households. While the decrease of real income reduces the individual savings, as a result of decrease in the savings, financing the investments becomes difficult. Therefore, studying the relationship between saving, inflation, and economic growth is quite important. While the economic literature on the relationship between the saving, inflation, and economic growth is considerably wide, empirical literature is highly limited.

The effect of inflation on the saving level is unclear in both theoretical and empirical level. While some of the empirical findings on the relationship of inflation and growth are in the direction that inflation has negligible effects on the growth (Chari et al., 1996), some (Berber and Altan, 2004; Saaed, 2007; Erbaykal and Okuyan, 2008) show that it made a positive effect on it (Dholakia, 1995; Mallik and Chowdhury, 2001). Theoretically, the effect of inflation on the growth is evaluated in the frame of the insufficiently use of resources and the changing investment decisions. On the other hand, empirical findings put forward that via overheating of economy, the growth causes to the high inflation. In addition, in a closed economy having the limited resources, the higher growth may lead to the low inflation. Thus, the relationship between growth and inflation occurs in two directions. The relationship between inflation and saving is extremely important for policy makers in understanding these complex exchanges.

As seen above, inflation, saving, and economic growth are interrelated variables. Thus, they can be simultaneously determined in the system. However, there are a few scientific study analyzing the variables of interest in an only system (Chaturvedi et al., 2008; Igbatayo and Agbada 2012) In order to design the policies the policy makers will apply to promote economic growth, it is important for them to know by which factors the saving rates are determined. According to the literature, this factor is inflation rate (Chopra, 1988; Chaturvedi et al., 2008; Igbatayo and Agbada 2012). Does macroeconomic stability reflected by inflation plays an important role in promoting the saving and growth rates? For the answer of this question, policy makers should understand very well the dynamics between the growth, saving, and inflation rates in the system.

In the studies carried out on Turkey, the non-linear relationships were not considered and the influencing channels of inflation the economic growth were ignored. In other words, the amount of saving was not considered as one of the influencing channels of inflation the growth. Thus, the number of the studies suggesting the interactions between saving, inflation, and economic growth is quite limited. Our study aims to eliminate the deficiency of interest even partially. In this context, in our study, using the data between the periods of 2003:1 and 2003:2, the relationships between saving, inflation, and economic growth were aimed to be analyzed by means of ARDL Boundary Test Approach.

2. LITERATURE SURVEY

In the literature, while there are a number of study investigating the relationship between inflation -economic growth and between saving –economic, there are a few studies considering the triple relationship between these variables. In this study, the relationships between saving, inflation, and economic growth are considered specific to Turkey.

Mallik and Chowdhury (2001) tested the relationship between inflation and growth, utilizing the error correction model for four Asian countries (Bangladesh, India, Pakistan, and Sri Lanka). According to the findings obtained from the study, there is a positive relationship for four countries between inflation and growth and inflation is unavoidable for rapidly growing. In addition, there are important feedbacks between inflation and economic growth. These results are highly important for the suggestions of policy. Moderate inflation is helpful for the growth; however the rapid economic growth feeds back the inflation. Mallik and Chowdhury state this kind of economies being in balance on a knife-edge. As a result, that the economies realize a rapid growth without falling prey to the inflation are rather difficult.

Anoruo and Ahmad (2001) analyzed the relationship between saving rate and economic growth for Congo, Cote d'Ivoire, Ghana, Kenya, South Africa, and Zambia by means of VECM model and cointegration test. In the study, except for Nigeria, in all counties, it was identified that there was a cointegration between saving rate and economic growth. The results of causality test showed that economic growth was Granger cause of saving rates for Ghana, Kenya, Nigeria, and Zambia, in return to this, for Congo, that saving rate was Granger cause of economic growth. Finally, in Cote d'Ivoire and South Africa, there is a two directional causality between two variables.

Berber and Altan (2004) tested the relationship between inflation and economic growth for the period of 1987-2003 by means of Granger causality analysis. According to the findings obtained from the study, inflation affects the economic growth in the negative direction. That is, a 10 % of increase in the inflation rate reduces the economic growth in the rate of 1%. In addition, as a result of Granger causality analysis carried out, the relationship of one-directional causality was identified from inflation to economic growth.

Saaed (2007) analyzed the relationship of inflation and economic growth for Kuwait, using the data of GDP and CPI. The results point out that there was a potent and opposite directional relationship between GDP and CPI in Kuwait.

Erbaykal and Okuyan (2008) studied the relationship of inflation and economic growth for Turkey economy, using the data of the period of 1997 -2006. The long termed relationship between these two periods was tested by ARDL boundary test developed by Pesaran et al. (2001), while causality relationship by causality approach developed by Toda Yamamoto (1995). As a result of analyses carried out, in the period of interest, it was not with the existence of the relationship of both causality and cointegration in Turkey. According to the findings, in Turkey, while there is no causality relationship from the economic growth to inflation, there is a causality from inflation to the economic growth.

Ekinci and Gül (2007) analyzed the relationship between domestic savings and economic growth for Turkey by means of VECM model and cointegration test, using the data belonging to the period of 1960 -2004. According to the result of analysis, there is a long termed relationship between saving rate and economic growth. But, the results of Granger causality analysis, in contrast to the traditional view, shows that there is a one-directional causality in Turkey from economic growth to the domestic saving rates.

Mistral (2011) analyzed the relationship between economic growth and saving by means of cointegration and causality tests in terms of 34 developed countries and 150 developing countries and transition economy. The results of analysis showed that there was a one directional relationship between economic growth and domestic savings in both developing countries and transition economies.

About the relationship between inflation, saving and economic growth forming the subject of this study, Chaturvedi et al. (2008) considered the relationship between economic growth, saving rate, and inflation for Southeast and South Asia, using the methods of panel data and least squares, in the frame of a concurrent equation. It was found that there was a two directional positive relationship between saving rate and growth. While the inflation had a negative effect on the growth, it makes a positive effect on the saving. While the inflation is not affected from current growth rate, it is determined by its past values and the saving rate also depends on the interest rate.

Igbatayo and Agbada (2012) studied the relationship between the relationship inflation, saving, and growths for Nigeria via VAR approach, using the data of the period of 1970 - 2010. In addition, in the study, method of least squares and Granger causality analysis were utilized. According to the results of analysis, while the inflation was in the tendency of reducing the growth, savings promote the growth. According to the results of Granger causality test, in the period considered, in Nigeria, a causality relationship was not identified between inflation and economic growth. On the other hand, there was a double directional relationship between saving rate and economic growth. According to the results of VAR analysis, economic growth reacts the changes in savings rather than the changes in inflation. As a result, in Nigeria, it is put forward that private savings can be used so that the growth performance of economy is increased.

Oktayer and Oktayer (2013) studied the relationship between government expenditure and economic growth in Turkey. The study tests the validity of Wagner's law by applying autoregressive distributed lag (ARDL) cointegration technique using annual data over 1950-2010 period. The test results of the five bivariate models examined regarding to Wagner's hypothesis indicates no long-run relationship between non-interest government expenditures and national income.

3. DATA ANALYSIS

Globally, Inflation is one of the most important macroeconomic variables affecting both developed and developing countries. In an economy is a concept that draws the attention of the regulatory authorities due to results. In order to stabilize the prices of goods and services, encourage private savings for increasing investments is an initiative that enhances growth. In this context, monetary authorities implement inflation targeting policy. One of the main objectives of inflation targeting is to improve the country's international competitiveness in terms of GDP.

Table-1: Changes in World Output, Prices and Savings (Percent) 2006-2012

	Output				Consumer Prices				Savings			
Countries	2006	2008	2010	2012	2006	2008	2010	2012	2006	2008	2010	2012
U. States	2.65	-0.33	2.39	2.21	3.22	3.81	1.64	2.07	20.7	12.8	15.1	16.3
Japan	1.69	-1.04	4.65	1.99	0.24	1.37	-0.71	-0.03	25.2	25.9	23.5	21.8
Germany	3.89	0.80	4.02	0.86	1.78	2.75	1.15	2.13	23.3	25.6	23.7	24.7
France	2.46	-0.08	1.66	0.03	1.66	2.81	1.54	1.97	19.9	20.1	17.9	17.6
Italy	2.19	-1.15	1.72	-2.36	2.21	3.50	1.63	3.30	20.7	18.8	16.5	17.5
U.Kingdom	2.60	-0.96	1.79	0.16	2.30	3.62	3.33	2.84	15.7	15.8	12.3	10.9
Russia	8.15	5.24	4.50	3.40	9.67	14.10	6.85	5.06	34.5	35.0	26.1	26.5
China	12.67	9.63	10.44	7.80	1.46	5.90	3.32	2.65	47.8	52.0	52.2	51.0
Turkey	6.89	0.65	9.15	2.61	9.59	10.44	8.56	8.91	17.1	17.0	8.34	8.78

Source: World Economic Outlook Database, 2013

In the above table, changes in output, prices and savings are discussed on the basis of selected countries. GDP tends to decline on a global scale. The lowest savings rate also belongs to Turkey. Inflation rate has remained at very high levels in Turkey and Russia when looking at the table level. In many developing countries, high performance, strong domestic demand and with the implementation of a combination of fiscal and monetary policy in developed economies were studied deleting the effects of the global crisis in 2007. If we look at the specific case of Turkey, inflation rates are quite high due to growing based on domestic demand (consumption).

4. DATA AND METHODOLOGY

In this study, the relationship between saving, inflation, and economic growth is considered in terms of Turkish economy. In the analyses, quarterly data, drawn from Electronic Data Distribution System of Turkish Republic Central Bank on the period of 2003:1-2012:2, were utilized.

The ARDL model deals with single cointegration and is introduced originally by Pesaran and Shin (1999) and further extended by Pesaran et al. (2001). The ARDL approach has the advantage that it does not require all variables to be $I(1)$ as the Johansen framework and it is still applicable if we have $I(0)$ and $I(1)$ variables in our set.

In the study, in presenting the relationships between inflation, saving, and economic growth, in the scope of ARDL boundary test, the analyses of stability and cointegration were referred to. An important advantage of ARDL boundary test is not to need to be pretested what the integration orders of series belonging to the variables are. However, for this approach to be able to give the healthy results, any series should not be $I(2)$. In this direction, in order to be able to conduct a healthy analysis and to show whether or not the series is $I(2)$, identifying that unit root exists has a great importance. For this

purpose, in the study, for testing the integration orders of series, in other words, whether or not they are stationary, unit root test of ADF and KPSS were utilized.

In order to test whether or not there is any cointegration relationship between the variables considered in the study, ARDL (boundary test) approach, developed by Pesaran et al. (2001), was used. In this direction, ARDL version of the relevant long-run model can be written as follows:

$$\Delta S_t = a_0 + \sum_{i=1}^p a_{1i} \Delta S_{t-i} + \sum_{i=0}^p a_{2i} \Delta G_{t-i} + \sum_{i=0}^p a_{3i} \Delta P_{t-i} + \sum_{i=0}^p a_{4i} \Delta R_{t-i} + \theta_1 S_{t-1} + \theta_2 G_{t-1} + \theta_3 P_{t-1} + \theta_4 R_{t-1} + u_t \quad (1)$$

In the above model, **S** represents saving rate, **G** the rate of economic growth, **P** inflation rate, and **R** interest rate. However, Δ is a difference operator, p lag length, and u error term.

ARDL cointegration analysis consists of two parts. In this approach, firstly, null hypothesis that there is no cointegration relationship between the variables ($H_0: \theta_1 = \theta_2 = \theta_3 = \theta_4 = 0$) is tested against alternative hypothesis that there is cointegration relationship between the variables ($H_1: \theta_1 \neq 0, \theta_2 \neq 0, \theta_3 \neq 0, \theta_4 \neq 0$). Test operation is established on an F-statistics. Since asymptotic distribution of F-statistic of interest does not depend on whether the variables are I(0) or I(1), Pesaran et al. (2001) developed two set table of critical value encompassing all possible alternatives. One of these two tables of critical values, assuming that all variables are I(0), the other, that all of them is I(1), form a limit containing all possible classifications. If the calculated F-statistics remains below the limit value, then, accepting the null hypothesis, the conclusion that there is no cointegration is reached.

After the existence of cointegration relationship becomes definite, the prediction of error correction model (ECM) is preceded. Error correction model of interest can be formulated as follow.

$$\Delta S_t = \alpha + \sum_{i=1}^p \omega_k S_{t-i} + \sum_{i=0}^p \lambda_k G_{t-i} + \sum_{i=0}^p \delta_k P_{t-i} + \sum_{i=0}^p \beta_k R_{t-i} + \varpi EC_{t-1} + u_t \quad (2)$$

In the above equation, ϖ represents error correction coefficient, EC, error term, obtained from Equation (1).

Cointegration relationship predicted via ARDL approach does not have any output about at what measurement the relationship of interest is stable. Hence, following the cointegration analysis, it is necessary to test the stability of parameters being subject of the cointegration. For this purpose, in the study, the approaches of CUSUM and CUSUMSQ, developed by Brown et al. (1975), were utilized.

5. EMPIRICAL RESULTS

The results of stationary analysis of the series carried out in the scope of ARDL model are summarized by means of Table-1. Accordingly, any of the series is not I(2) and that

cointegration orders of series are different from each other. Hence, ARDL approach selected for cointegration analysis is a correct selection.

Table- 2: Unit root test results

	H ₀ : Series contain unit root		H ₀ : Series does not contain unit root	
	ADF		KPSS	
Variables	Constant	Constant – Trend	Constant	Constant – Trend
S	-2.603 (0.11)	-2.945 (0.16)	0.403	***0.097
G	-19.501 (0.00)	-19.499 (0.00)	0.243	*0.138
P	-1.241 (0.64)	-1.430 (0.83)	0.257	**0.182
R	5.159 (0.00)	-5.858 (0.00)	***0.779	0.089
ΔS	-12.149 (0.00)	-12.014 (0.00)	**0.500	***0.500
ΔG	-16.991 (0.00)	-16.717 (0.00)	0.146	*0.145
ΔP	-7.337 (0.00)	-7.164 (0.00)	0.164	0.104
ΔR	-6.631 (0.00)	-6.587 (0.00)	*0.370	**0.150

^a While Δ is a first difference operator, the values in parentheses are probability values.

^b*** significant at 1% level ; ** significant at 5 % level ; * significant at 01% level

The results of cointegration analysis take place in Table-2 introduce that there is a cointegration relationship at the significant level of 1% between the variables concerning F-statistics calculated. All of short and long-run parameters predicted, in consistent with the theory, have a positive effect on the savings, but between inflation and saving rates and in the short-run and between interest rates and saving rates in long-run, any statistically significant relationship could not be found. In addition, findings show that the independent variable having the most determinative power on the savings was economic growth in both short and long-run. Finally, a result of diagnostic control and stability test, it was concluded that there is no statistical error related to model and that the parameters predicted are stable.

Table- 3: Cointegration test results (Dependent variable: S)

Panel A: Cointegration tests	
F-stat	6.66
Error Correction parameter	-0.802 (0.00)
Panel B: Long-run Coefficients	
G	1.032 (0.03)
P	0.004 (0.76)
R	0.335 (0.08)
Panel C: Short-run Coefficients	
G	0.570 (0.01)
P	0.013 (0.09)
R	0.269 (0.10)
Panel D: Diagnostic Checking	
Adjusted -R2	0.20
Serial Correlation ^a	9.783 (0.04)
Heteroscedasticity ^b	2.577 (0.10)
Functional Form ^c	2.950 (0.08)
Panel E: Stability Checking	
CUSUM	S
CUSUMQ	S

The critical values for F-stat was identified as (2.72-3.77), for the confidential range of 10%, as (3.23-4.35) for the confidential range of 5%, and as (4.29-5.61) for the confidential range of 1%. In obtaining the critical values, “CI(iii) Case III” Table was utilized in the study of Pesaran et al. (2001).

a: The Breusch–Godfrey LM test statistic for no serial correlation.

b: The White’s test statistic for homoscedasticity.

c: The Ramsey’s Reset test statistic for regression specification error.

The values in parentheses are probability values.

S represents a stabilized model.

5. CONCLUSION

In this study, the relationship of saving, inflation, and economic growth in the Turkish economy was examined covering the period of 2003:1-2012:2. In the model predicted, the variables, whose effects on the savings are gross domestic product and interest rate. The unit root tests conducted introduced that some of the variables in the model are I(0), and that some of them are I(1). Therefore, for the analysis of long-run relationship between the relevant variables, the approach of ARDL was used. As a result of the analysis carried out, it was proven that there was a cointegration relationship between saving, inflation rate, and economic growth in Turkey. In addition, according to the results of analysis, all

variables considered have a positive effect on the savings, but between the inflation and saving rates in short-run and interest rates and saving rates in the long-run, no statistically significant relationship found. Finally, the findings show that in both short and long-run, the variable having the most determinative power on the savings is economic growth.

Findings of the present study are consistent with the findings of existing literature (e.g. Chaturvedi et al., 2008; Igbayato and Agbada, 2012). First, in all studies examined, while inflation is in tendency of reducing the growth, savings promote the growth. Second, the variations in inflation do not sufficiently stimulate the savings. Finally, saving rate is not also affected from the interest. In this scope, the results obtained for Turkish economy are quite related to the developmental policies and strategies. As a result, in order to provide the accumulation of savings, it must be given weight to the policies fostering the rate of growth and reducing inflation.

REFERENCES

- Ahortor, C.R.K. (2009). Inflation, Capital Accumulation and Economic Growth in Import-Dependent Developing Economies, 14th Annual Conference on Econometric Modelling for Africa, Nigeria, p.1-31.
- Anoruo E, Ahmad Y. (2001). Casual Relationship Between Domestic Savings and Economic Growth: Evidence from African Countries, Blackwell Publisher, USA.
- Attanasio, O. P., Picci, L., Scorcio, A. E. (2000). Savings, Growth, and Investment: A Macroeconomic Analysis Using a Panel of Countries", The Review of Economics and Statistics, Vol. 82, Nr 2.
- Berber, M. and Artan S. (2004), Enflasyon ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği, Turkey Economic Association, 2004/21
- Brown, R. L., Durbin, J., Evans J. M. (1975). Techniques for Testing the Constancy of Regression Relationships over Time, Journal of the Royal Statistical Society: Series B, 37(2), pp. 149-192.
- Chaturvedi, V., Kumar, B., Dholakia R.H. (2008), Interrelationship between Economic Growth, Savings and Inflation in Asia, Research and Publications
- Chari, V. V., Jones, L. E., Manuelli, R. E. (1996). Inflation, Growth, and Financial Intermediation, Federal Reserve Bank of St. Louis, May/June 1996 Review.
- Chimobi, O.P. (2010), Inflation and Economic Growth in Nigeria, Journal of Sustainable Development, S.10, No.2.
- Chopra, S. (1988). Inflation, Household Savings and Economic Growth, Ph.D. thesis, M. S. University of Baroda, India.
- Chowdhury, A., (2002). Does Inflation Affect Economic Growth? The Relevance of the Debate for Indonesia, Journal of Asia Pacific Economy, 7(1), 20-34.
- Deaton, A., Paxson, C.H. (1993). Saving, Growth and Aging in Taiwan, Nber Working Paper Series, No.4330.
- Ekinci A., Gül E. (2007), Türkiye’de Yurtiçi Tasarruflar ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Uygulamalı Bir Analiz (1960-2004), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Vol.19, p. 167-184.
- Erbaykal, E. Okuyan, H.A. (2008). "Does Inflation Depress Economic Growth? Evidence from Turkey". International Research Journal of Finance and Economics, Issue 17, no. 1450-2887.

Faul, B.(2010), „The Casual Relationship Between Savings and Economic Growth: Some Evidence From MENA Countries, The 30. Meeting Atlanta, p.1-12

Fischer, S. (1993). The Role of Macroeconomic Factors in Growth, Nber Working Paper Series, No.4565.

Gutiérrez, M., Solimano, A. (2007). Savings, Investment and Growth in the Global Age: Analytical and Policy Issues, The AUP Visiting Scholar Working Paper Series, Nr 43.

Heer, B. and Suessmuth, B. (2006). The Savings-Inflation Puzzle. Cesifo Working Paper, No. 1645

Igbatayo S., Agbada A. O. (2012), Inflation, Savings and Output in Nigeria: A VAR Approach, *Journal of Emerging Trends Economic and Management Sciences (JETEMS)*, 3(5):447-453

Kriekhaus J, (2002). Reconceptualizing the Developmental State: Public Savings and Economic Growth; *World Development*, Vol. 30 No 10, Pg 1697-1712

Mallik, G. and Chowdhury, A., (2001). Inflation and Economic Growth: Evidence from Four South Asian Countries, *Asia-Pacific Development Journal*, 8 (1) June, 123-135.

Misztal P. (2011). The Relationship Between Savings and Economic Growth in Countries With Different Level of Economic Development, *eFinance* ,Vol 7, nr 2.

Muritala, T. (2011). Investment, Inflation and Economic Growth: Empirical Evidence From Nigeria, *Research Journal of Finance and Accounting*, 5.2, No.5, p.68-77.

Oktayer ,A. and Oktayer N., (2013). Testing Wagner’s Law For Turkey: evidence From A Trivariate Causality Analysis, *Prague Economic Papers*, 5.2, p.284-301

Pesaran, M. H, Shin, Y. (1999). An Autoregressive Distributed Lag Modelling Approach to Cointegration Analysis, In: Strom, S., Holly, A., Diamond, P. (Eds.), *Centennial Volume of Rangar Frisch*, Cambridge University Press, Cambridge.

Pesaran, M.H., Shin, Y., Smith, R.J., (2001). Bounds Testing Approaches to the Analysis of Level Relationships, *Journal of Applied Econometrics*, 16, pp. 289-326.

Saaed, A. (2007). Inflation and Economic Growth in Kuwait: 1985-2005 Evidence from Cointegration and Error Correction Model, *Applied Econometrics and International Development*Vol. 7-1.

Sancak, E., Demirci N. (2012), Ulusal Tasarruflar ve Türkiye’de Sürdürülebilir Büyüme İçin Tasarrufların Önemi, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5.8, Vol.2, p. 159-198

Sinha, D.(2009). Savings and Economic Growth in India, *MPRA*, S.1-17

Turhan, S. E. (2007), Enflasyon ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yapraklı, S. (2007), Enflasyon ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Türkiye İçin Eş-Bütünleşme ve Nedenselli Analizi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,S.10, Vol.2, p. 287-301.

RELATIONSHIP BETWEEN ORGANIZATIONAL TRUST AND ORGANIZATIONAL SILENCE: AN EXAMPLE OF PUBLIC UNIVERSITY

Arzu Karaca Cakinberk¹, Nurten Polat Dede², Gulsen Yilmaz³

¹Tunceli University. acakinberk@tunceli.edu.tr

²Istanbul Arel University. polatdede@arel.edu.tr

³Tunceli University. gulsenyilmaz@tunceli.edu.tr

Keywords

Organizational silence, organizational trust, public university, academic staff.

ABSTRACT

Workers can be work more productive and efficient in the work environment where they trust and able to explain problems, idea and suggestions smoothly. Otherwise, workers don't express their ideas and opinions related to the organization and become silent with protection against potential reactions; fear of being problematic person; and even the worker states problems, what the worker says doesn't have any effect. The purpose of this research is to draw attention to organizational silence and organizational trust and to raise awareness of these notions for contributing to managers develop informative and guiding solutions; creating development, change and increase performance in organizations. In this context, it is intended to figure out relationship between organizational silence and organizational trust and to assess its effect on a public university. The data were collected from 156 academic personnel with improved survey forms. In analysis result there is a statistically significant negative, close to moderate relationship between workers' organizational trust perception and organizational silence behavior.

ÖRGÜTSEL GÜVEN İLE ÖRGÜTSEL SESSİZLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ: BİR KAMU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Anahtar Kelimeler

Örgütsel sessizlik, örgütsel güven, yöneticiye güven, kamu üniversitesi, akademik personel.

ÖZET

Çalışanlar, sorunları, fikir ve önerilerini rahatlıkla ifade edebildikleri, yöneticilerin dürüst olduklarına inandıkları, güven duydukları bir çalışma ortamında daha verimli ve etkili çalışabilirler. Aksi takdirde, çalışanlar kasıtlı olarak örgüt ile ilgili fikir ve görüşlerini, oluşması muhtemel tepkilerden korunma, problemleri kişisel olarak algılanma korkusu veya sorunları dile getirirse bile söylediklerinin herhangi bir etkisinin olmayacağı düşüncesi ile sessiz kalma davranışı içine girebileceklerdir. Bu araştırmaya işletme yöneticilerinin bilgilendirici ve yönlendirici çözümlerin geliştirilmesine katkıda bulunmak, örgütlerde gelişim, değişim ve performans artışı yaratabilmek için örgütsel güven ve örgütsel sessizlik kavramlarına dikkat çekerek bu konudaki farkındalığı artırmak niyetiyle yola çıkılmıştır. Bu bağlamda; örgütsel güven ile örgütsel sessizlik arasındaki ilişkinin ortaya konulması ve bu ilişkinin bir kamu üniversitesindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Geliştirilen anket formu ile 156 akademik personelden veriler toplanmıştır. Analizler sonucunda çalışanların örgütsel güven algıları ile örgütsel sessizlik davranışları arasında negatif yönlü, orta düzeye yakın istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin mevcut olduğu ortaya çıkmıştır.

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Örgütler, bireylerarası ilişkiler ve grup dinamiklerini içeren, bir taraftan da kendine özgü değerler üreten, kişilerarası ilişkilerin yaşandığı sosyal yaşam alanlarıdır. Bu sosyal yaşam alanlarında ortak kurallar, prosedürler ve yetkiler örgütsel yaşama şekil verdiği gibi yazılı olmayan bazı değerler de etkili olabilmektedir. Bu değerlerden en başta geleni “güven” olgusudur (Uzbilek, 2006). Etkileşimin bir sonucu ve merkezi olan güven, yönetici ve çalışan arasındaki ilişkiyi ve örgütsel başarıyı derinden etkileyen önemli bir olgudur. Güven, insan ilişkilerinde de örgütsel yaşamda da önemli bir yere sahiptir.

Güven; bireyin, karşı tarafın adil, etik kurallarına uygun ve öngörülebilir biçimde davranacağına ilişkin inancı şeklinde tanımlanabilir (Polat, 2009:3). Bir başka tanıma göre güven, karşı tarafın gelecekteki hareketleri ile ilgili beklentilerin, varsayımların ya da inançların olumlu, faydalı veya en azından zararlı olmayacağı inancıdır (Kramer, 1999).

Bireysel güvenin tesis edilmesi için, iki birey veya taraf arasında karşılıklı davranış, iyi niyet ve tutumun gösterilmesini gerekli kılmaktadır. Bu durum aynı zamanda tarafların sosyal ilişkilere verdikleri desteğin, yatırımın da bir işaretidir. Sosyal yapı içerisinde güven, ilişkilerin merkezinde yer alır ve tarafları olumlu bir şekilde etkiler (Demirel, 2009:118). Örgütsel güven ise; örgütteki kişilerarasındaki güvenin örgüte genelleştirilmesi ve başka bir deyişle örgüte olan toplu yönelimini yansıtır (Zaheer vd., 1998:142).

Örgütsel güven kavramı, bireyin örgütün sağladığı desteğe ilişkin algıları ile yöneticilerin doğru sözlü olacağına ve sözünün ardında duracağına olan inancı şeklinde ifade edilebilir (Mishra ve Morrissey, 1990:444). Güven hem yatay hem de dikey anlamda tüm örgüt içi ilişkilerin temelini oluşturur. Örgütsel güven, örgütsel ilişkilerde ve etkileşimlerdeki kültür yapısına ve iletişimine dayalı olarak, diğer bireylerin, grupların veya örgütlerin yetenekli, açık, dürüst, ilgili, inanılır olduğu inancı ve temel amaçlardan, normlardan ve değerlerden haberdar olma istekliliğidir. Örgütsel güvenin, işletmeler açısından süreklilik ve başarı sağlayan önemli bir etken olduğu ve örgütsel bağlılığın oluşmasındaki en önemli unsur olduğu bilinmektedir. Çalışanların, örgüt içinde karar alma sürecine dâhil edilmesi, yetki ve sorumluluk verilmesi, iletişim ortamının etkili kılınması, örgütlerine karşı güven duygusunu geliştirmeye yardım eder.

Örgütlerde güvene dayalı ilişkilerin kurulması, çalışanların liderlerine ve bir bütün olarak örgütlerine güven duyması; örgütlerine duygusal açıdan bağlı, kendilerini örgütleri içinde tanımlayabilen, işlerinden tatmin olan ve örgütlerinden ayrılmayı istemeyen çalışanlar yaratabilir. Bu olumlu sonuçların ortaya çıkabilmesi için, çalışanların liderlerine ve örgütlerine güven duymalarında etkili olan faktörlerin ve güveni ortaya çıkaran sebeplerin anlaşılması gerekmektedir (Demircan ve Ceylan 2003, s.140).

Yazınsal araştırmalarda, örgütsel güvenin örgüte güven ve yöneticiye güven olmak üzere iki alt boyutu ile karşılaşılmaktadır (Nyhan ve Marlowe, 1997).

Örgüte güven: Çalışanların belirsiz veya riskli bir durumla karşılaştıklarında örgütün taahhütlerinin ve davranışlarının tutarlı olduğuna dair inançlarını ifade eder (Demircan ve Ceylan, 2003). Örgüte güven kişilerden çok örgüte odaklı olup bireylerin örgütsel ilişkiler ve davranışlar açısından beklentilerini içermekte ve aynı zamanda örgütün güvenirliliğinin çalışanlar tarafından algılanması olarak tanımlanmaktadır. Örgüte güven, bireyin

örgütün kendi yararına olan eylemlerde bulunacağı ya da en azından bu eylemlerin kendisine zarar vermeyeceği inancı olarak da tanımlanmaktadır ve kişilerden çok örgüte odaklıdır (Büte, 2011:174).

Örgüt içi güven, tüm örgüt üyelerinin örgütsel rollere, ilişkilere, deneyimlere ve örgüte bağlılıklarına dayanan, olumlu beklentiler olarak tanımlanan, çoklu davranışlar ve niyetlerden oluşan iklimdir. Yüksek güven seviyeli örgütler, güven seviyesi düşük örgütlere göre, değişimlere kolay uyum sağlayarak, daha başarılı ve yenilikçi olurlar. Örgüt içi güven, takımların ve liderlerin amaçlarına ulaşmadaki başarısını, iş tatminlerini ve bağlılıklarını artırır (Huff ve Kelley, 2003:83).

Yöneticiye güven: Bir kişi veya grup tarafından kelime, söz veya yazılı açıklamaya dayanan beklentidir (Deluga, 1994). Çalışanlar yöneticilerine güvendiklerinde bu güveni örgütün bütününe aktarabilirler. Çünkü yöneticiyi örgütün bir temsilcisi olarak algılayabilirler (Tokgöz ve Seymen, 2013: 63). Örgüt liderleri, örgütsel güvenin inşa edilmesi, idame ettirilmesi ve korunması için strateji geliştirmek zorundadır. Bu stratejiyi belirlerken güven artırıcı fırsatlar yaratmak ve örgüt içindeki proaktif çabaları sürekli izlemek gerekir (Phillips, 2004:8; Akt: Yanık, 2012:56).

Yöneticiye duyulan güven astlarca örgütün bütününe atfedildiği için literatürde, güvenin yöneticiler tarafından başlatılması gereken bir süreçtir. Whitener ve arkadaşlarının “Yönetimsel Güvenilirlik Modeli” olarak isimlendirdikleri modellerinde, astların yöneticilerine güven duymalarını sağlayan bireysel unsurlar olarak yöneticilerde bulunması gerektiğini düşündükleri beş unsuru tanımlamışlardır. Yazarlar, iki kişi arasında genel olarak varolabilecek güven ilişkisi yerine, çalışanların yöneticilerine güven duymalarında etkili olabilecek güven unsurları üzerinde durduklarını ve bu unsurların yönetimsel güvenilirlik davranışının boyutları olarak ifade edilmekte olduğu; davranışlarda tutarlılık, davranışlarda dürüstlük, kontrolün paylaşımı ve dağılımı, doğru ve açıklayıcı iletişim, ilgi ve özen gösterilmesi olarak sıralandığı, bu modelde güvenen bireyin güvenme eğilimi de yöneticiye duyulan güveni etkileyen bir değişken olarak yer aldığını söylediklerini belirtmişlerdir (Arı, 2003:7).

Örgütsel yaşamda güvenilir bir yöneticiden beklenen, adil, ahlaklı, kurallara uygun ve etik ilkelere dayanan davranışlar sergilenmesidir. Bu yüzden örgütsel yaşamda güvenin hangi düzeyde algılandığını anlamanın en iyi yolu, yöneticilerin güvenilirliğini sorgulamaktan geçmektedir.

Örgütün üyeleri ne kadar sıklık ve süre ile sosyal ilişki kurarlarsa o kadar örgütlerine olan güvenleri artacaktır. Güven duygusu, hiyerarşiyi azaltıp sosyal iletişimi desteklediği için bireyler birbirleri ile fikirlerini, korkularını, endişelerini ve başarılarını paylaşmaktadırlar. Problemleri birlikte tespit edip birlikte çözüm getirmektedirler (Tüzün, 2006). Çalışanlar, örgüt içindeki güvenin azaldığını hissettiğinde ise, sessiz kalma davranışı eğilimine girebilmektedirler (Afşar, 2013:123).

Günümüzde hızlı iletişim ağı ve katılımcı yönetim tarzlarının işletmeye kazandırdığı fırsatlar göz önüne alındığında örgütsel sessizlik oldukça önemli bir kavram olarak görülmektedir. Örgütsel değişim ve gelişimin önündeki en büyük engellerden biri olarak değerlendirilen örgütsel sessizlik kavramı; son dönemde örgütsel davranış yazınında sıkça ele alınarak; sorunun ne olduğu, nasıl ortaya çıktığı ve çözüm yolları üzerinde durulmaktadır.

Bu alandaki yazında sessizlik “çalışanların işlerini ve örgütlerini iyileştirmeye ilgili bilgi ve fikirlerini kasten saklaması” olarak belirtilmektedir (Brinsfield, vd., 2009). Fikir, bilgi ve kaygıları ifade etmek “sesliliği” tanımlarken, bu duyguları gizleme “sessizliği” yansıtmaktadır. İşgören sessizliğini Pinder ve Harlos (2001), “değişimi etkileyebilme veya düzeltebilme yeteneğinde olduğu algılanan insanlara, örgütsel durumlara ilişkin konularda, kişinin davranışsal, bilişsel veya duygusal değerlendirmeleri hakkındaki samimi düşüncelerini esirgemesi” olarak tanımlamışlardır. Morrison ve Milliken’in (2000) popülerleştirdiği “örgütsel sessizlik” kavramı ise, örgütün karşı karşıya kaldığı problemler hakkında, kolektif düzeyde çok az şey yapma ya da çok az konuşma olgusu olarak ifade edilmektedir. Her sessizlik davranışının örgütsel bir anlam taşımayacağı üzerinde durularak sessizlik davranışının örgütsel sessizlik olabilmesi için kolektif bir olgu olması gerektiğine dikkat çekilmiştir (Dyne, vd., 2003). Kısaca örgütsel sessizlik; çalışanların kasıtlı olarak, örgüt ile ilgili fikir ve görüşlerini, oluşması muhtemel tepkilerden korunma, problemleri kişisel olarak algılanma korkusu veya sorunları dile getirirler bile söylediklerinin herhangi bir etkisinin olmayacağı düşüncesi ile ifade etmemeleri şeklinde tanımlanabilir (Kolay, 2012:8).

Çalışanların yöneticileri veya kurumları hakkında sessiz kalmaları gerektiği ya da buna zorunlu oldukları kararını bir anda almadıklarını, çalıştıkları kurumda çalışanları bu duruma iten sebepler bulunmaktadır. Örgüt içindeki olaylar, çalışanların hangi konuda sessiz kalmaları gerektiği hakkında fikir vermektedir (Kahveci, 2010:15). Morrison ve Milliken (2000), sessiz kalmanın sebeplerinin başında yöneticilerin çalışanlarına olumsuz geribildirim vermesi ve bunun sonucunda çalışanlarda özgüvenin yitirilmesi korkusu olduğundan bahsetmektedirler. Yöneticiler tarafından verilen olumsuz geribildirimler, çalışanları kendilerini beceriksiz ve korumasız olarak hissetmelerine sebep olmaktadır. Sessizliğin sadece yönetim ve çalışanlar arasında değil, aynı zamanda çalışanlar arasındaki çatışmalar sırasında da oluşabileceğini belirtmişlerdir.

Brinsfield (2009) çalışmasında örgütsel sessizliği; savunmacı sessizlik (defensive silence), özgüvensiz sessizlik (diffident silence), ilişkisel sessizlik (relational silence), razı/kabulcü sessizlik (acquiescent silence) ve sapkın/anormal sessizlik (deviant silence) olmak üzere beş boyutta ele almaktadır.

Savunmacı Sessizlik; bireylerin konuşmalarının sonucunda ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlarından korkuları üzerine kurulu sessizliği tanımlamaktadır (Pinder ve Harlos, 2001). Bu tanım, Morrison ve Milliken’ in (2000) örgütsel sessizliğin anahtar güdüleyicisi olarak korku duygusuna vurgu yapması ile tutarlılık göstermektedir. İşle ilgili konularda konuşmanın kritik ön koşulu olarak psikolojik güven ve ifade etme fırsatı da bu tanım ile tutarlılık göstermektedir (Dyne vd., 2003:1367).

Özgüvensiz Sessizlik; kişilerin sahip oldukları bilgiler hakkında kendilerine olan güven eksikliği ile ilgilidir. Konuştuklarında bilgi ve tecrübe eksikliklerinin ortaya çıkması sonucu itibarlarına gelebilecek zarardan kaçınmak için konuşmak yerine sessiz kalmayı tercih ederler (Brinsfield, 2009:224). Özgüvensiz sessizlik boyutunu harekete geçiren güdüler; yetersiz görünmekten kaçınmak, mahcup duruma düşmekten kaçınmak, ne söyleyeceğinden emin olmamak, birilerinin konuşmasını beklemek, imaj ve itibarını korumak olarak belirtilmektedir.

İlişkisel Sessizlik; başkalarının yararlarını gözeterek işle ilgili bilgi veya düşüncelerin kasıtlı olarak ifade edilmemesi olarak tanımlanmaktadır (Karacaoğlu ve Cingöz, 2009:701). Bu boyut kişilerin başkalarıyla olan ilişkileri zedeleme korkusu ile ilgilidir. Kişiler konuşmaları sonucu başkalarına zarar gelebileceği ve organizasyonda problemlerin kaynağı olarak görülebileceği korkusu ile konuşmaktan kaçınarak sessiz kalırlar. İlişkisel sessizlik boyutunu harekete geçiren güdüler; başkaları ile olan ilişkileri korumak, başkalarının duygularını incitmemek, başkalarını zarardan korumak, problemlerin sebebi olarak görünmek istememek, çatışmadan kaçınmak olarak ifade edilmektedir.

Razı/kabulcü Sessizlik; Organizasyondaki gelişmeler karşısında rıza göstermeye dayalı olarak düşüncelerin ifade edilmemesi olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda çalışanlar; mevcut duruma razı olmakta, çok fazla konuşmak istememekte, durumu değiştirmeye yönelik herhangi bir teşebbüste bulunmamaktadırlar. Çalışanların bu davranışının arkasında konuşa bile farklılık yaratamayacağına olan inanç yer almaktadır.

Sapkın/Anormal Sessizlik; Çalışanların, organizasyonlarının gelişmesinde katkı sağlayacak düşüncelerini organizasyonlarına ve diğer organizasyon üyelerine zarar vermek için kasıtlı olarak organizasyonlarından saklamasını ifade etmektedir. Brinsfield'in (2009) yaptığı araştırmasının sonucunda sapkın/anormal sessizlik boyutunu harekete geçiren güdüler; kasıtlı olarak organizasyona zarar vermek, kasıtlı olarak başkalarına zarar vermek olarak ortaya çıkmıştır.

Yönetime karşı çalışanın algıladığı güven eksikliği ile oluşan sessizlik davranışı, iletişimsizliğe, motivasyon ve performansa azalmaya, iş tatminsizliğine, işbirliğinin ve örgütsel bağlılığın azalmasına yol açabilmektedir. Sessizlik davranışı sonucunda örgütsel değişim çabalarında azalma eğilimi gözlenmektedir (Ryan ve Oestreich, 1991). Ayrıca bildiği ve iyi olduğu konularda sessiz kalmak çalışanlara ızdırap verebilmekte, acizlik duygusu yaşamalarına, kendilerini değersiz hissetmelerine, stresin artmasına ve motivasyonlarının kaybolmasına neden olabilmektedir (Milliken ve Morrison, 2003).

Çalışanların uzun süre, önemli anlaşmazlıklar konusunda sessiz kalmaları, bastırılmış duygularını güçlendirerek, içlerindeki güvensizlik duygusunun büyümesine, güvensizlik duygusunun büyümesi ise, daha fazla sessizliğe ve daha fazla kendini koruma çabasına neden olmaktadır (Afşar, 2013). Çalışanların fikirlerine ihtiyaç duyulduğu değişim zamanlarında, çalışanların fikir, görüş ve bilgilerini kasıtlı olarak paylaşmama kararları örgütlere ciddi zararlar verebilmekte, hataların tespiti, yanlış işleyen süreçlerin düzeltilmesi çok daha zor olabilmektedir (Milliken vd, 2003; Premeaux ve Bedeian, 2003). Bütün bu durumlar örgütün verimli işlemesine, rekabet edebilirliğine ve sürekliliğine engel teşkil edebilecektir. Örgütler, güvenin oluşumunu ve gelişimini sağlayıp çalışanların sessiz kalma kararlarını azaltarak yaşanabilecek bu olumsuzluklara engel olmaya çalışmalıdırlar.

Edmondson (2003), işgörenlerin konuşmak konusunda kendilerini güvende hissettikleri bir çalışma ortamının oluşturulmasının gerekliliğini belirtmiştir. Eğer işgörenler, yöneticilerinin muhtemel sorunlarını öğrenmek noktasında ilgisiz olduklarını veya negatif bir tepki alacaklarını algıarlarsa konuşmayacaklardır (Milliken, vd, 2003:24).

Sessizliğin, kamu sektöründe yeniliği tanımak istemeyenlerin savunma stratejisi olduğu iddia edilmektedir (Cammazzo ve Gambarotto, 2010:1). Araştırmacılar, kamu örgütlerinde yenilikçi bir anlayışla hareket etmenin çok zor olduğunu, çalışanların bu anlayışa olumsuz

baktıklarını belirtmişlerdir. Bu olumsuzluğun sebebi olarak, örgüt içinde var olan durağan düzenin bozulmasını göstermişlerdir. Yenilikçi anlayışın amacı, var olan ve hızla değişen dünya düzenine ayak uydurabilmek ve kamu örgütlerini daha işlevsel hale getirebilmektir. Kamu örgütlerinde çalışanların sessiz kalması, bir savunma stratejisi olarak görülürken, özel örgütlerde ise sessizliği çalışanın daha çok kendisine, zarar gelmesini engellemek için uyguladığı bir strateji olduğuna inanılmaktadır (Yanık, 2012:12).

Üniversiteler toplumların sosyal ve ekonomik refahı artırmak, gelişimi ve değişimi sağlamak için yaşamsal bilgiyi yaratan ve yaygın kurumlardır. Bu anlamda üniversiteler, kendilerini öğrenmeye, bilgi üretmeye, araştırmaya adanmış örgütler olup üretim sürecinin ve entelektüel faaliyetin ayrılmaz bir parçasıdır. Üniversitelerin bu görevlerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için örgütsel güvenin yarattığı seslilik iklimine sahip olunması beklenmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalarda akademisyenlerin genelde sessiz kalmayı tercih ettikleri sonucuna varılmıştır (Çakıcı, 2007; Bakoğlu, vd., 2009; Bayram, 2010). Sessiz kalma davranışları örgütte yeni fikirlerin, sinerjinin ve yaratıcılığın ortaya çıkmasını engelleyecektir. Bu nedenle sessizlik davranışına inceleyen araştırmaların yapılması ve sessizlik davranışını ortadan kaldıracak çözüm yollarının bulunması önemlidir.

Bu bağlamda araştırma, yöneticilere bilgilendirici ve yönlendirici çözümlerin geliştirilmesine katkıda bulunmak, örgütlerde gelişim, değişim ve performans artışı için örgütsel güven ve örgütsel sessizlik kavramlarına dikkat çekerek bu konudaki farkındalığı artırmak açısından önem taşımaktadır. Bu kuramsal çerçeve kapsamında araştırmanın amacı; örgütsel güven ile örgütsel sessizlik arasındaki ilişkinin ortaya konulması ve bu ilişkinin bir kamu üniversitesindeki etkisini belirlemektir. Bu doğrultuda, araştırma hipotezleri şu şekildedir geliştirilmiştir:

H₁: Örgüte güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu savunmacı sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₂: Örgüte güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu özgüvensiz sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₃: Örgüte güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu ilişkisel sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₄: Örgüte güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu rızacı/kabulcü sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₅: Örgüte güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu sapkın/anormal sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₆: Yöneticiye güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu savunmacı sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₇: Yöneticiye güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu özgüvensiz sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₈: Yöneticiye güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu ilişkisel sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₉: Yöneticiye güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu rızacı/kabulcü sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

H₁₀: Yöneticiye güven ile örgütsel sessizliğin alt boyutu sapkın/anormal sessizlik arasında anlamlı ilişki vardır.

2. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini; Tunceli'deki kamu üniversitesinde görev yapan 380 akademik personel oluşturmuştur. Anket formu evrenin tamamına dağıtılmış ve araştırma 156 personelden toplanan veriler ile gerçekleşmiştir.

Araştırmanın Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Veriler geliştirilen bir anket formu yardımıyla yüz yüze anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Anket formunda, ilk bölümde katılımcıların demografik özelliklerini ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde akademik personelin örgütsel güven algılarını belirlemek amacıyla Nyhan ve Marlowe (1997) tarafından geliştirilen ve Demircan (2003) tarafından Türkçeye adapte edilen “Örgütsel Güven Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek; yöneticiye güven ve örgüte güven olmak üzere iki alt boyuttan oluşan 12 maddelik bir ölçme aracıdır. Yöneticiye güven alt boyutu 8 maddeden, örgüte güven alt boyutu ise 4 maddeden oluşmaktadır. Üçüncü bölümde ise örgütsel sessizliği ölçmek için Brinsfield (2009) tarafından tasarlanan 20 maddelik “Örgütsel Sessizlik Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek, örgütsel sessizliğin beş boyutunu oluşturan “savunmacı sessizlik, özgüvensiz sessizlik, ilişkisel sessizlik, rızacı/kabulcü sessizlik ve sapkın/anormal sessizlik” boyutlarını ölçmektedir.

Ölçme araçları, aralı (interval) ölçüm düzeyine sahip yedili ölçek 1 (sıfıra yakın)...7 (%100'e yakın) şeklinde kullanılmıştır.

Ölçeklerin Faktör ve Güvenilirlik Analizleri

Kullanılan ölçeklerin yapı geçerliliğini test etmek ve boyutları tespit etmek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Temel bileşenler analizi ve döndürme (varimax) seçeneği kullanılarak temel boyutlar tespit edilmiştir. Aşağıdaki Tablo.1,Tablo.2’de araştırma ölçeklerinin her birine ait ifadelerin ortalama, standart sapma, aldığı yükü, boyutu, açıkladıkları varyans yüzdeleri ve boyutların Cronbach Alfa değerleri verilmektedir.

Tablo.1 Örgütsel Güven Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları

Faktör Adı	Madde	Ort.	S.S.	1	2	Açıklanan Varyans (%)
Yöneticiye Güven	Yöneticimin işindeki kritik esaslar konusunda teknik olarak yeterli olduğuna dair güvenimin derecesi’dir.	4	1,797	0,896		52,77
	Yöneticimin işi konusunda doğru kararlar alacağına dair güvenimin derecesi’dir.	3,947	1,674	0,925		
	Yöneticimin görevinden ayrılmayacağına dair güvenimin derecesi’dir.	4,605	1,603	0,454		
	Yöneticimin işini kabul edilebilir seviyede anladığına dair güvenimin derecesi’dir.	4,118	1,61	0,917		
	Yöneticimin işini uygun biçimde yapabileceğine dair güvenimin derecesi’dir.	4,065	1,654	0,934		
	Yöneticimin bana bir şey söylediği zaman söylediklerinin doğruluğuna dair güvenimin derecesi’dir.	4,263	1,606	0,878		
	Yöneticimin işini sorunsuz şekilde yapacağına dair güvenimin derecesi’dir.	4,907	1,251	0,454		
	Yöneticimin işini dikkatlice yapacağına dair güvenimin derecesi’dir.	4,197	1,627	0,907		
Örgüte Güven	Bu kurumda bana adil şekilde davranılacağına dair güvenimin derecesi’dir.	3,631	1,728		0,643	26,93
	Bu kurumdaki yöneticiler ve akademisyenler arasındaki güven düzeyinin derecesi’dir.	3,368	1,626		0,823	
	Birlikte çalıştığım meslektaşlarım arasındaki güven düzeyinin istenilen esaslarda olmasının derecesi’dir.	3,973	1,586		0,881	
	Bu kurumda birbirimize güvenebilme düzeyimizin derecesi’dir.	3,605	1,41		0,933	
Genel:			4,056			
Toplam Varyans: % 79,7						
KMO: 911 Approx. Chi-Square: 2374, 223 df: 66 Sig. ,000						
Cronbach Alfha: 0,815						

Faktör analizi sonucunda verilerin ölçeğin iki faktörlü yapısına uyum sağladığı gözlenmektedir. 12 ifadeden oluşan ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %79,7'dir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğin toplam Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı (0,815) olarak bulunmuştur. Ölçek ortalaması (4,056) olup yarı yarıya (4) seçeneğine isabet etmektedir. Yani, katılımcıların örgütsel güven algılarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo.2. Örgütsel Sessizlik Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları

Faktör									Açıklanan Varyans (%)
Adı	Madde	Ort.	S.S.	1	2	3	4	5	
Özgüvensiz Sessizlik	Yetersiz görünmek istemediğim için iş yerinde sessiz kalırım.	2,128	1,501	0,859					22,18
	Mahcup ve utanç verici duruma düşmekten kaçınmak için iş yerinde sessiz kalırım.	2,179	1,651	0,88					
	Ne söyleyeceğimden emin olmadığım için iş yerinde sessiz kalırım.	2,282	1,721	0,78					
	Başkalarının konuşmasını beklediğim için iş yerinde sessiz kalırım.	3,025	1,803	0,574					
	İmaj veya itibarımı korumak için iş yerinde sessiz kalırım.	2,448	1,807	0,635					
	Başka kişilerle olan ilişkilerimi korumak için iş yerinde sessiz kalırım.	2,539	1,702	0,484					
	Savunmacı Sessizlik	Yönetim, kişilerin düşüncelerine açık olmadığı için iş yerinde sessiz kalırım.	3,589	1,989		0,851			
Kötü yönetim uygulamaları nedeniyle, iş yerinde sessiz kalırım.		3,628	2,039		0,781				
Konuşma sonucu edindiğim olumsuz tecrübelerim nedeniyle, iş yerinde sessiz kalırım.		3,705	2,032		0,724				
Konuşursam misilleme yapılır korkusu nedeniyle, iş yerinde sessiz kalırım.		3,166	1,93		0,644				
Kendimi zarardan korumak için iş yerinde sessiz kalırım.		3,064	2,034		0,584				
Razı (Kabülcü) Sessizlik	Sorunların nedeni olarak görülme istemediğim için iş yerinde sessiz kalırım.	2,986	1,956			0,554			13,04
	Tartışmadan kaçınmak için iş yerinde sessiz kalırım.	3,118	1,812			0,56			
	Konuşmak için harcadığım çabaya değmeyeceğini düşündüğüm için iş yerinde sessiz kalırım.	4,2	2,098			0,806			
	Konuşmamın hiçbir şeyi iyileştirmeyeceğini düşündüğüm için iş yerinde sessiz kalırım.	3,868	2,197			0,839			
İlişkisel Sessizlik	Birilerinin duygularını incitmekten kaçınmak için iş yerinde sessiz kalırım.	3,421	1,777				0,892		12,2
	Başkasını zarardan korumak için iş yerinde sessiz kalırım.	3,421	1,807				0,832		
Sapkın/Anormal Sessizlik	İşletmeye kasıtlı olarak zarar vermek için iş yerinde sessiz kalırım.	1,789	1,374					0,822	9,23
	Diğer kişilere kasıtlı olarak zarar vermek için iş yerinde sessiz kalırım.	1,881	1,586					0,914	
Genel:				2,97					
Toplam Varyans: % 73,59									
KMO: ,790		Approx. Chi-Square: 1990,02		df: 171	Sig. ,000				
Cronbach Alfa: 0.895									

Faktör analizi sonucunda örgütsel sessizlik ölçeğinin beş faktörlü yapısına uyum sağladığı gözlenmektedir. 19 ifadeden oluşan ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %73,59'dur. Yapılan güvenirlik analizi sonucunda ölçeğin toplam Cronbach alfa güvenirlik katsayısı (0,895) olarak bulunmuştur. Ölçek ortalaması (2,97) kısmen katılmıyorum (3) seçeneğine isabet etmektedir. Yani, katılımcıların örgütsel sessizlik davranış düzeyleri orta değere yakındır.

2.4.Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmada erkek katılımcı oranı yaklaşık % 60,3'dür. Katılımcıların çoğunluğu (%34,61) yardımcı doçent olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların %78,21 gibi büyük bir kısmı 1-5 yıl görev yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tablo.3. Katılımcılara Ait Demografik Bulgular

KATILIMCILARA AİT DEMOGRAFİK BULGULAR (n:156)								
Cinsiyet	F	%	Unvan	F	%	İdari Görev	F	%
Kadın	62	39,7	Doç. Dr.	14	8,97	Dekan/Müdür	2	1,28
Erkek	94	60,3	Yrd. Doç. Dr.	54	34,61	Dekan/Müdür Yardımcısı	14	8,97
			Öğr. Gör.	52	33,33	Bölüm Başkanı	24	15,38
			Araş. Gör.	34	21,79	Bölüm Başkanı Yardımcısı	10	6,41
			Uzman	2	1,28	Herhangi bir görevim yok	106	67,94
Yaş	F	%	Görev Süresi	F	%	Kurum Çalışılan Yıl	F	%
20-25	2	1,28	1-5 yıl	122	78,21	0-1 yıl	42	26,92
26-30	46	29,48	6-10 yıl	22	14,1	2-5 yıl	110	70,51
31-35	48	30,76	11-15 yıl	2	1,28	6 ve üzeri	4	2,57
36-40	36	23,08	16 yıl ve üstü	10	6,41			
41-45	10	6,41						
46-50	10	6,41						
51-55	4	2,56						

Katılımcıların “Yöneticinizle rahat bir şekilde konuşabiliyor musunuz?” sorusuna katılımcıların %44,87’si “genellikle evet” cevabını verirken “Yöneticilerinizle endişeli olduğunuz bir konu veya sorunu açıkça konuşamayıp sessiz kalmayı tercih etmeyi genel olarak ne sıklıkla yaşadınız?” sorusuna katılımcıların %39,74 “bazen sessiz” kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo.4. Katılımcıların Sessizlik Davranışları

Yöneticiyle Rahat Konuşabilme	F	%	Sessizlik Sıklığı	F	%
Genellikle Evet	70	44,87	Hiçbir Zaman	28	17,95
Genellikle Hayır	32	20,51	Çok Nadir	38	24,36
Sadece Belli Kişilerle	34	21,79	Bazen	62	39,74
Sadece Belli Konularda	20	12,83	Genellikle	22	14,11
Toplam	156	100	Her Zaman	6	3,84
			Toplam	156	100

Değişkenlerinin Ortalamaları ve Değişkenler Arası İlişkiler

Kavramsal çerçevede teorik dayanakları ile tartışılan kavramlar arası doğrudan ilişkilerin test edilebilmesi için Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin aritmetik ortalamalar, standart sapmalar ve değişkenler arası anlamlı ilişkileri içeren korelasyon değerleri Tablo. 5’de verilmektedir.

Tablo. 5. Örgütsel Güven, Örgütsel Sessizlik Ortalamalar, Standart Sapmalar ve Korelasyon Değerleri

Değişkenler	Ortalama	St. Sapma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Yöneticiye Güven	4,2632	1,76912	1	,580**	-,469**	-,138	-,126	-,296**	-,008
Örgüte Güven	3,6447	1,39729		1	-,427**	-,204*	-,060	-,444**	,035
Savunmacı Sessizlik	3,4308	1,60421			1	-,004	,245**	,595**	-,004
Özgüvensiz Sessizlik	1,8355	1,32822				1	,500**	,501**	,303**
İlişkisel Sessizlik	3,4211	1,67382					1	,354**	,133
Kabulcü Sessizlik	3,5667	1,64119						11	,166*
Anormal Sessizlik	1,8355	1,32822							1

*p<0,05 ; **p<0,01

Yöneticiye güven ile savunmacı sessizlik arasında ($r = -0,469$; $p=0,000$) ters yönlü orta düzeyde ve yöneticiye güven ile kabulcü sessizlik arasında ($r = -0,296$; $p=0,000$) ters yönlü düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Yöneticiye güven ile özgüvensiz sessizlik, ilişkisel sessizlik ve anormal sessizlik değişkenleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Örgüte güven ile savunmacı sessizlik arasında ($r = -0,427$; $p=0,000$) ters yönlü orta düzeyde, örgüte güven ile özgüvensiz sessizlik arasında ($r = -0,204$; $p=0,012$) ters yönlü düşük düzeyde ve örgüte güven ile kabulcü sessizlik arasında ($r = -0,444$; $p=0,000$) ters yönlü orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bunun yanında örgüte güven ile ilişkisel sessizlik ve anormal sessizlik değişkenleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmanın H_1 , H_2 , H_4 ve H_9 kabul edilmiş, diğer hipotezler ise red edilmiştir.

Bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde etkisinin olup olmadığını test etmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo.6'da regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo. 6. Yöneticiye Güven Bağımlı Değişkeni İle Örgütsel Sessizlik Alt Boyutları Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R^2
Yöneticiye Güven	Savunmacı sessizlik Özgüvensiz Sessizlik İlişkisel Sessizlik Kabulcü Sessizlik Anormal Sessizlik						
Sabit		6,168	,415		14,879	,000	0,226
Savunmacı Sessizlik		-,531	,105	-,472	-5,036	,000	
Özgüvensiz Sessizlik		,144	,128	,108	1,122	,264	
İlişkisel Sessizlik		-,051	,091	-,047	-,556	,579	
Kabulcü Sessizlik		-,151	,108	-,247	-3,474	,046	
Anormal Sessizlik		-,042	,104	-,031	-,398	,691	

Regresyon analizi sonucunda da yöneticiye güven bağımlı değişkeni üzerinde savunmacı sessizlik ve kabulcü sessizlik bağımsız değişkenlerinin etkisinin olduğu görülmektedir (F:8,427, p:0,000).

Örgüte güven bağımlı değişkeni ile örgütsel sessizlik alt boyutları arasında lineer regresyon analizi uygulanmıştır. Sonuçlar aşağıdaki Tablo.7'de yer almaktadır.

Tablo.7: Örgüte Güven Bağımlı Değişkeni İle Örgütsel Sessizlik Alt Boyutları Arasındaki Lineer Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	R^2
Örgüte Güven	Savunmacı sessizlik Özgüvensiz Sessizlik İlişkisel Sessizlik Kabulcü Sessizlik Anormal Sessizlik						
Sabit		4,891	,319		15,317	,000	0,256
Savunmacı Sessizlik		-,194	,081	-,220	-2,390	,018	
Özgüvensiz Sessizlik		-,114	,099	-,113	-1,139	,049	
İlişkisel Sessizlik		,112	,070	,134	1,602	,111	
Kabulcü Sessizlik		-,314	,083	-,369	-3,783	,000	
Anormal Sessizlik		,093	,080	,089	1,158	,249	

Regresyon analizi sonucunda da örgüte güven bağımlı değişkeni üzerinde savunmacı sessizlik, özgüvensiz sessizlik ve kabulcü sessizlik bağımsız değişkenlerinin etkisinin olduğu görülmektedir ($F:9,931$, $p:0,000$). Başka bir deyişle bireylerin güven algıları arttıkça, sessiz kalma davranışı sergilemeleri azalmaktadır.

3. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, algılanan örgütsel güvenin örgütsel sessizlik davranışları üzerindeki etkisi bir kamu üniversitesinde görev yapan akademik personelden toplanan verilere yapılan analizler sonucunda ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırmada örgütsel güven arttıkça örgütsel sessizlik davranışlarının azalmakta olduğu sonucuna varılmıştır. Yöneticiye güven ile savunmacı sessizlik arasında yönlü orta düzeyde ve yöneticiye güven ile kabulcü sessizlik arasında ters yönlü düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Yöneticiye güven ile özgüvensiz sessizlik, ilişkisel sessizlik ve anormal sessizlik değişkenleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Örgüte güven ile savunmacı sessizlik arasında ters yönlü orta düzeyde, örgüte güven ile özgüvensiz sessizlik arasında ters yönlü düşük düzeyde ve örgüte güven ile kabulcü sessizlik arasında ters yönlü orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bunun yanında örgüte güven ile ilişkisel sessizlik ve anormal sessizlik değişkenleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Regresyon analizi sonucunda da örgüte güven bağımlı değişkeni üzerinde savunmacı sessizlik, özgüvensiz sessizlik ve kabulcü sessizlik bağımsız değişkenlerinin etkisinin olduğu görülmüştür.

Bu iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik çok sayıda araştırma olmaması sebebiyle, bu araştırma bulgularının yazına katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Ayrıca örgüt yöneticileri sessizlik davranışlarının bir nedeninin de örgüte güven algılamaları olduğunu bilmelidirler. Örgütüne ve yöneticilerine karşı güven içinde hissetmeyen örgüt çalışanları, örgüt ile ilgili fikir ve görüşlerini, oluşması muhtemel tepkilerden korunma, problemleri kişisel olarak algılanma korkusu veya sorunları dile getirse bile söylediklerinin herhangi bir etkisinin olmayacağı düşüncesi ile sessiz kalma davranışları sergilemektedirler. Sessizlik davranışları örgütle birey arasındaki ilişkilere ve kişilerarası ilişkilere zarar verebilmektedir. Sessizliğin gelişim ve değişimin önünde önemli bir engel olduğu bilinerek sessizliği azaltmak, güveni oluşturmak ve geliştirmek için bir takım çalışmalar yapılmalıdır. Çalışanların, fikir, görüş ve düşüncelerini rahatça dile getirebilecekleri bir iletişim ortamının yaratılması oldukça önemlidir. Sessizliği azaltmak için iletişim mekanizmalarının açık ve işler kılınmasının yanı sıra örgüt içinde isimsiz anketler veya gizli görüşmeler yapılması gibi bir takım uygulamalar ile iletişim fırsatlarının artırılması önerilebilir.

Sonuçta elde edilen tüm bulgular, anket yönteminin sınırlılıkları ve araştırma için seçilen örneklem kısıtlarıyla değerlendirilmesi gerekmektedir. Araştırmanın sadece Tunceli ili sınırları içinde ve istatistikî olarak yeterli olsa da 156 çalışanla yapılmış olması çalışmanın bir kısıtıdır. Bu nedenle araştırma sonuçlarını genelleştirebilmek mümkün değildir. Bundan sonraki çalışmalarda araştırma örneklemini geliştirilerek belirli bir sektördeki sonuçlarla karşılaştırılabilir. Aynı şekilde farklı meslek grupları üzerine yapılacak araştırmalar ile incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Afşar, L. (2013), Örgütsel Sessizlik Ve Örgütsel Güven İlişkisi: Konuya İlişkin Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, SosyalBilimler Enstitüsü, İstanbul.

Arı, S. G. (2003). Yöneticiye duyulan güven örgütsel bağlılığı artırır mı?, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, Vol:2, pp:17-36.

Bakoğlu, R., Askun, B. ve Berber, A. (2009), Does Locus of Control Lead to "Silence" of Academicians?", Second International Conference on Social Sciences, Social Sciences Research Society, Türkiye, 10-13 Eylül 2009, pp.1-14.

Bayram, T. Y. (2010), Üniversitelerde Örgütsel Sessizlik, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Brinsfield, C. T. (2009), Employee Silence: Investigation Of Dimensionality, Development Of Measures, And Examination of Related Factors, Doctoral Thesis, The Ohio State University, USA .

Brinsfield, C.T., Edwards, M.E., ve Greenberg, J. (2009), Voice and Silence in Organizations: Historical Review and Current Conceptualizations, Emerald Group Publishing Limited, pp.3-33.

Büte, M. (2011), Etik İklim, Örgütsel Güven Ve Bireysel Performans Arasındaki İlişki, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Vol:25, No:1, pp:171-192.

Çakıcı, A. (2007), Örgütlerde Sessizlik: Sessizliğin Teorik Temelleri ve Dinamikleri, Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Vol:16, No:1, pp.145- 162.

Deluga, R. J. (1994), Supervisor Trust Building, Leader- Member Exchange and Organizational Citizenship Behaviour, Journal of Occupational and Organizational Psychology, Vol:67, pp.315-326.

Demircan, N.(2003), Örgütsel Güvenin Bir Ara Değişken Olarak Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisi: Eğitim Sektöründe Bir Uygulama, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze.

- Demircan, N. ve Ceylan, A. (2003), Örgütsel Güven Kavramı: Nedenleri ve Sonuçları, Celal Bayar Üniversitesi, İİBF Yönetim ve Ekonomi Dergisi, Vol:10, No:2, pp.139-150.
- Demirel, Y. (2009), Örgütsel Bağlılık ve Üretkenlik Karşısı Davranışlar Arasındaki İlişkiye Kavramsal Yaklaşım, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Vol:8,No:15, pp.115-132.
- Dyne, L. V., Ang, S. ve Botero, C. S. (2003), Conceptualizing Employee Silence and Employee Voice as Multidimensional Constructs, Journal of Management Studies, Vol:40, No:6, pp.1359-1392.
- Huff, L. ve Kelley, L. (2003). Levels of Organizational Trust in Individualist Versus Collectivist Societies: A Seven-Nation Study. Organization Science, Vol:14, No:1, pp:81-90.
- Kahveci, G. (2010), İlköğretim Okullarında Örgütsel Sessizlik İle Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkiler, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.
- Karacaoğlu, K. ve Cingöz, A. (2009), İşgören Sessizliğinin Kaynağı Olarak Liderlik Davranışı Ve Örgütsel Adalet Algısı", 17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir, pp. 700-707.
- Kolay, A. (2012), Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Sessizlik Ve Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kramer, M.R.(1999),Trust and Distrust in Organizations: Emerging Perspectives, Enduring Questions, Annual Review of Psychology, Vol:50, pp. 569-598.
- Milliken, F.J. ve Morrison, E.W. (2003), Shades of Silence: Emerging Themes And Future Directions For Research on Silence in Organizations, Journal of Management Studies, Vol:40, No:6, pp. 1564-1568.
- Milliken, F. J., Morrison, E. W. ve Hewlin, P. E. (2003), An Exploratory Study of Employee Silence: Issues that Employees Don't Communicate Upward and Why, Journal of Management Studies, Vol:40, No:6, pp.1453-1476.
- Mishra, J. ve Morrissey, M.A. (1990), Trust in Employee/Employer Relationships: A Survey of West Michigan Managers, Public Personnel Management, Vol:19, No:4, pp. 443-486.
- Morrison, E. W. ve Milliken, F. J. (2000), Organizational Silence: A Barrier to Change and Development in a Pluralistic. The Academy Of Management Review, Vol:25, No: 4, pp.706-725.
- Nyhan, R. C. ve H. A. Marlowe, (1997), Development and Psychometric Properties of the Organizational Trust Inventory, Evaluation Review, Vol:21, No:5, pp.614-635.
- Pinder C.C. ve Harlos K.P. (2001), Employee Silence: Quiescence and Acquiescence As Responses to Perceived Injustice", Research in Personnel and Human Resources Management, Vol:20, pp.331-369.
- Polat, S. (2009),Örgütsel Güven, Eğitim Örgütleri İçin Sosyal Sermaye Örgütsel Güven,Pegem Akademi, Ankara.
- Premeaux, S.F. ve Bedeian, A.G. (2003), Breaking the Silence: The Moderating Effects of Self- Monitoring in Predicting Speaking Up in the Workplace, Journal of Management Studies, Vol:40, No:6, pp.1537-1562.
- Ryan KD, Oestreich DK. (1991). Driving Fear Out of The Workplace: How To Overcome The Invisible Barriers To Quality, Productivity, And Innovation. San Francisco: Jossey Bass.
- Tokgöz, E. ve Seymen O. A. (2013), Örgütsel Güven, Örgütsel Özdeşleşme ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı", Öneri, Vol:39, No:19, pp.61-76.
- Tüzün, İ.K. (2006), Örgütsel Güven, Örgütsel Kimlik ve Örgütsel Özdeşleşme İlişkisi; Uygulamalı Bir Çalışma, Yayınlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uzbilek, A. (2006), Örgütlerde Oluşan Sosyal İlişkilerin Örgütsel Güvenin Alt Boyutlarına Etkileri: Başkent Üniversitesi Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Zaheer, A.; Mcevely, B. ve Percone, V. (1998), Does Exploring the Effect Interorganizational and Interpersonal Trust on Performance, Organization Science, Vol:9, No:2, pp.141-159.

SMEs' PERCEPTION LEVEL OF FINANCE AND INVESTMENT RESOURCES: A CASE STUDY

Unver Akin¹

¹Giresun University. unver.akin@giresun.edu.tr

Keywords

SME,
SME exchange,
financial resources,
investment resources.

ABSTRACT

Until recently, when SME was called, the workshops where 10 or 50 people worked first could come to the mind. But, today the definition of SME-small and medium size enterprise has changed and taken a form that even housewives are adopted as a product unit. It has lead to increase the number of enterprises that can be established with small capitals such as the rural development programme, state-supported projects, entrepreneurship trainee programmes. Depending on their increasing importance, with this study financial problems and investment priorities of SMEs searched in Giresun. At the end of the study, it was concluded that most of SME have a macro dimension and micro dimension, they are financed with equity capital. It was also concluded that capital-adding and time deposit are preferred as an investment and SMEs do not deal with alternative finance products, inducement and exchange due to the lack of information.

KOBİ'LERİN FİNANSMAN VE YATIRIM KAYNAKLARINI ALGI DÜZEYİ: BİR ARAŞTIRMA¹

Anahtar Kelimeler

KOBİ,
KOBİ Borsası,
finansman kaynakları,
yatırım kaynakları.

ÖZET

Yakın tarihe kadar KOBİ denildiğinde ilk olarak aklı 10 ila 50 kişinin çalıştığı atölyeler gelirdi. Ancak günümüzde KOBİ tanımı değişim geçirerek ev hanımlarının dahi birer üretim birimi olarak kabul edildiği bir hal almıştır. AB uyum sürecinde yapılan Kırsal kalkınma programları, devlet destekli projeler, girişimcilik eğitim programları küçük sermayeler ile kurulabilen bu işletmelerimizin sayısının artmasına neden olmuştur. Artan önemlerine bağlı olarak bu çalışma ile 5.bölge teşvik kapsamında yer alan Giresun ilindeki KOBİ'lerin finansman sorunları ve yatırım öncelikleri araştırılmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda KOBİ'lerin büyük bir çoğunluğunun mikro ve küçük ölçekli olduğu, özkaynaklarla finanse edildiği, yatırım olarak sermayeye ekleme ve vadeli mevduatın tercih edildiği, alternatif finansman ürünlerine-teşviklere-borsaya ise bilgi eksikliği sebebiyle yaklaşmadıkları bilgileri elde edilmiştir.

¹ (Bu makale 13.Ulusal İşletmecilik Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur. 8-10 Mayıs 2014 Kemer/Antalya,V.1,pp..25-36)

1. GİRİŞ

Son 20 yıl içinde yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmeler neticesinde dünyada ve ülkemizde Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) önemi oldukça artmıştır. Büyük ölçekli işletmelere göre esnek ve dinamik olan yapıları krizlere karşı daha etkin ve dayanıklı olmalarını sağlamış olup, değişen müşteri taleplerine daha hızlı cevap verebilmeleri onları daha da önemli kılmıştır. AB uyum projelerinin yoğunlaştığı son dönemlerde çiftçilerimiz, ev hanımlarımız dahi KOBİ tanımlarına dahil edilerek üretken sınıfın hacmi yeniden belirlenmeye ve destek projeleri artırılmaya çalışılmaktadır. KOBİ'lerin tanımında yaşanan karışıklıkları gidermek adına 18 Kasım 2005 tarih ve 25977 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan ve 18 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe giren "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırması Hakkında Yönetmelik" ile KOBİ'lerin sınıflandırılmasında AB kriterleri dikkate alınmaya başlanmıştır. Söz konusu yönetmeliğe göre çalışan sayısı 250'den az ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu 25 milyon TL'yi geçmeyen işletmeler KOBİ olarak tanımlanmakta olup, ülkemizde çalışan sayısı 1-9 kişi ve yıllık net satış hasılatı 1 milyon TL'nin altında olan işletmeler "MİKRO İŞLETME", çalışan sayısı 10-49 kişi ve yıllık net satış hasılatı 5 milyon TL'nin altında olan işletmeler "KÜÇÜK İŞLETME", çalışan sayısı 50-249 kişi olan ve yıllık net satış hasılatı 25 milyon TL'nin altında olan işletmeler "ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELER" olarak sınıflandırılmaktadır. Türkiye'de de KOBİ'lerin ekonomi içindeki payları son yıllarda artmaktadır. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından 2009 yılında "KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP),2011-2013" oluşturulması, KOBİ'lerin sermaye piyasalarına girişinin sağlanması için İstanbul Borsası içinde Gelişen İşletmeler Pazarı kurulması KOBİ gerçeğinin farkına varıldığının birer göstergesidir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Yıllık İş İstatistikleri 2009 yılı verilerine göre Türkiye'de toplam işletmelerin %99,9'unu KOBİ'ler oluşturmaktadır. 1-9 çalışana sahip mikro ölçekli işletmeler, toplamın %95,62'sini teşkil etmektedir. KOBİ'lerin ekonomiye katkıları genel olarak beş ana maddede toplanmaktadır.(Oktay ve Güney,2002), (Bayülken ve Kütükoğlu,2012)

- a) İstihdam yaratılması,
- b) Esneklik sayesinde yeni durumlara hızlı uyum sağlaması,
- c) Girişimciliği teşvik etmesi,
- d) Butik üretim sayesinde ürün farklılaşması ortaya çıkartması,
- e) Büyük işletmelerde yan sanayi olarak çalışma ve fason üretim yapması.

KOBİ'lerin %82'si hizmetler ve ticaret, %13'ü ise imalat sanayi sektöründe faaliyet göstermektedir. Türkiye'de -Toplam istihdamın %78'ini

-Toplam katma değerin %55'ini

-Toplam satışların %65,5'ini

-Toplam yatırımların %50'sini

-Toplam ihracatın %59'unu oluşturan KOBİ'lerin kredi toplamalarının krediler içindeki payı ise %24'tür. KOSGEB veritabanında kayıtlı imalat sanayi KOBİ'lerine ilişkin verilere göre, işletmelerin tepe yöneticilerinin % 69,52'si aynı zamanda işletme sahibidir. İşletmelerin % 65,24'ünün işletme sahibi lise ve altı eğitim düzeyindedir. Teknolojik yenilik faaliyeti

yapma oranının en yüksek olduğu sektör, %34,7 ile imalat sanayi sektörüdür. Büyük ölçekli işletmelerin %48,6'sı 2006 - 2008 yılları arasındaki 3 yıllık dönemde teknolojik yenilik faaliyeti yürüttüğünü belirtirken, küçük ölçekli işletmelerde bu oran %27,8'de kalmıştır. Teknolojik yenilik faaliyeti için finansal destek alanların oranı % 23-27 seviyelerindedir ve işletme ölçeğine göre değişmemektedir. İmalat sanayindeki KOBİ'lerin % 86,8 'i düşük ve orta-düşük teknoloji sektörlerinde faaliyet göstermektedir. KOBİ'lerin %45'i finansmana erişimi, %38'i istihdam maliyetlerinin yüksekliğini, %30'u ise müşterilerin alım gücü düşüklüğünü en önemli iki sorun içinde saymaktadır (KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı 2011-2013) Türkiye'de de KOBİ'lerin gerek sayı bakımından gerekse istihdama sağladıkları katkı nedeniyle ekonomik gelişmede çok önemli rolü vardır; ancak Türkiye'de KOBİ'ler, toplam istihdamın önemli bir bölümünü gerçekleştiriyor olmalarına rağmen; yatırım, katma değer, ihracat ve banka kredileri konusunda yeterli seviyede değillerdir. yapılan destekler yetersiz kalmakta, toplam krediler içindeki payları giderek düşmekte, kredi maliyetleri yükselmekte ve kredi prosedürü de uzun ve daha karmaşık hale gelmektedir. Bu nedenlerle, hem ekonomik açıdan hem de işgücü piyasaları açısından, bugüne kadar ülkemizde KOBİ'lerden beklenen sonucun alınamadığı görülmektedir. (Ulusoy 2012) Dünya Bankası 2010 Türkiye Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporu'na göre Türkiye'de kredi kullanan küçük işletmelerin oranı yüzde 50, orta ölçekli işletmelerin oranı yüzde 68 ve büyük işletmelerin oranı yüzde 62'dir. Söz konusu rapora göre gelişmiş ülkelerde ülke ekonomisi içinde kullanılan kredilerin yaklaşık yüzde 50'si KOBİ'lere yönlendirilirken, Türkiye'de bu oran yüzde 24'lerde kalmaktadır. Dünya Bankasının Ekim 2012'de yayınlanan "İş Yapma Endeksi 2013: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler İçin Daha Akıllı Düzenlemeler" adlı raporuna göre Türkiye 185 ülke içinde 71.ci sırada yer almaktadır. Krediyeye erişim sıralamasında ise 83.sırada yer alıyor. Araştırmalar göstermektedir ki KOBİ'ler öz sermayeler ile kurulmakta ve ancak dar boğaza girilmesi halinde öncelikli olarak banka kredilerine veya alternatif finansman kaynaklarına yönelmektedirler. KOBİ'lerin yararlanabilecekleri başlıca finansman kaynakları; banka ve özel finans kurumları kredileri, finansal kiralama ve faktoring yoluyla finansman, tüketici finansman şirketlerinden sağlanan fonlar, sermaye piyasalarından sağlanan fonlar, senetli yada senetsiz ticari borçlar, ortak ve iştiraklere olan borçlar, devlet destekleri ve özkaynaklardır. Ancak, KOBİ'lerin özkaynak yetersizliği, otofinansmana gidebilecek ölçüde kar sağlayamama, kamuyu bilgilendirme ve düzenli rapor hazırlama konusundaki yetersizliklerden dolayı sermaye piyasasından fon sağlama gereklerini yerine getirememe ve banka dışı finans kurumlarının ülkemiz finans sistemi içerisinde küçük bir yer teşkil etmesi gibi nedenlerden dolayı fon ihtiyaçlarını karşılamada büyük zorluklar yaşanmaktadır. (Çelikkol v.d.,2008) Fon ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çekmeleri KOBİ'lerin gelişmiş teknolojilere sahip olmasını engellemekte ve eski teknolojiler ile emek yoğun olarak çalışmak zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Türkiye'de 2002-2008 yılları arasında imalat sanayi üretimi içinde düşük teknoloji sektörlerin payı yüzde 50'den 39'a, yüksek teknoloji sektörlerin payı da yüzde 5,1'den 4,1'e düşmüştür. Diğer taraftan bu süreçte orta teknoloji sektörlerin payı yüzde 44,9'dan yüzde 56,9'a yükselmiştir. (Yüksel,2011) Düşük teknoloji kullanımı ürettikleri malın kalitesine olumsuz yansımaktadır. Kalitesiz üretim, KOBİ'lerin satış gücünü, dolayısıyla büyük işletmelerle rekabet gücünü engellemektedir. Eski teknolojilerle yapılan üretim ile ihracat yapılması ve uluslararası pazarlarda rekabet olanağı yoktur. (Erol,2010) KOBİ'lerin fon ihtiyacını karşılamak için en yoğun olarak başvurdukları banka kredilerinden düşük pay ayırmaları pek çok nedenlere dayanmaktadır.

- KOBİ'lerin bilanço ve muhasebe kayıtlarının düzensiz olması ve ikinci bir defter tutulması,
- Krediler için KOBİ'lerin istenilen garanti ve teminatları verememesi,
- Çok sayıda ve dağınık yapıda olan küçük işletmelere yönelik kredilerin istihbarat maliyetinin görece yüksek oluşu,
- Geleneksel yapılarının, KOBİ mekanlarını ziyaret eden bankalara güven vermemesi,
- Banka şube ağlarının ve personel sayısının KOBİ kredileri için yetersiz oluşu,
- KOBİ'lerin tedarikçilere ve müşterilerine borçlanmasının daha kolay olması (Bayülken ve Kütükoğlu,2012)

Bunların dışında birçok bankanın KOBİ'lere özel kredi şartları düzenlememesi ve büyük ölçekli işletmelerden istenen koşulların talep edilmesi KOBİ'lerin gelişiminde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Girişimciliğin yaygın olarak teşvik edildiği günümüzde bu durum 1-9 kişinin çalıştırıldığı mikro ölçekli işletmelerin sayısını artırmakta olup, söz konusu işletmelerin düşük teknoloji ve rekabete sahip olmaları neticesinde büyük ölçekli işletmelerin yan sanayi ve taseeron üretim yapmasına neden olmaktadır. KOBİ'ler içerisinde butik üretimin yaygın olması ürün yelpazesinin artmasına engel olmaktadır. Bu çalışma ile Giresun ilinde yer alan mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansman sorunlarının ve kaynaklarının tespiti yapılarak, KOBİ'lerin atıl durumdaki sermayelerini değerlendirdikleri alanların incelemesi amaçlanmaktadır. Giresun Ticaret Odasının 2010 tarihli ekonomik raporuna göre;14.07.2009 tarih ve 2009/15199 sayılı yatırımlarda devlet yardımları hakkında karar gereği oluşturulan yeni teşvik sisteminden 5. Bölgede yer alarak 31 Aralık 2017 tarihine kadar yararlanmakta olan Giresun ilinde Giresun Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı 1.568 firma, Karadeniz İhracatçılar Birliğine kayıtlı 26 firma ve Giresun Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliğine kayıtlı 5.817 firma bulunmaktadır. Giresun'da Organize Sanayi bölgesinde faaliyette bulunan 13 işletmenin istihdam sayısı 393 kişidir. Batlama Küçük Sanayi Bölgesinde 147 firmanın istihdam sayısı 447 kişi ve Giresun Büyük Sanayi Bölgesinde 465 firmanın istihdam sayısı 1650 kişidir. KOSGEB'in veritabanına kayıtlı 3.026 adet işletme mevcuttur ve bu işletmelerin 383 adeti fiilen destek programlarından faydalanmaktadır. Girişimcilik Destek Programı kapsamında, Türkiye genelinde 2012 yılı sonu itibarıyla en çok destek kullanan onuncu ildir.(Gazete28.com) Fındığın ve Kirazın anavatani olarak kabul edilen Giresun'da "Sahil yolu" projesi tamamlanmış olup tamamlandıklarında ticaretin artmasına ve firmaların daha fazla ihracat yapmasına olanak sağlayacak "Or-Gi Hava yolu" ve "Harşit Vadisi Tren yolu" projeleri ise halen devam etmektedir. İhracatın yoğun olarak fındık üzerine olduğu ilimizdeki KOBİ'lerin fazla olması ve söz konusu işletmelerle daha önce benzer bir çalışma yapılmamış olması açısından çalışmayı sorunların tespiti açısından özgünleştirmektedir. Çalışmanın KOBİ'nin tanımına, avantajlarına, dezavantajlarına kısaca değinilen bu bölümünü izleyen kısımda literatür incelemesine yer verilmiştir. Son bölümde ise araştırmanın yöntemi ve bulgularına yer verilmiştir.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

(Üzümcü ve Doğan,2001)Çalışmalarında 1980-2000 yıllarında Sivas ilindeki KOBİ'lerin kullandıkları teşvikleri incelemişler ve teşviklerin yetersizliği, bürokratik sorunların çokluğu, teşvikler hakkında yetersiz bilgi, teşviklerden yararlanma konusunda ilgisizlik ve KOBİ'lerin

kendileri ile ilgili kurumlarla olan dialog eksikliği bulgularına ulaşmışlardır.(Oktay ve Güney,2002)Finansman sorunlarına yönelik yapılan anket çalışmasında İstanbul (DES), Trabzon, Gaziantep, Denizli ve Eskişehir'de, işletmelerin sahiplerince yönetildiğini ve yönetimi profesyonel yöneticilere bırakmak istemedikleri sonucuna ulaşmış. Ayrıca işletmelerin büyük çoğunluğunun borsaya açılmayı düşünmediği, yarıdan fazlasının bankalarla ilişkisinde süreklilik olduğu sonucuna ulaşmışlardır.(Torlak ve Uçkun,2005)Çalışmasında işletmelerin en ciddi finansman sorunlarının nakit para sıkıntısı, piyasa durgunluğu ve kredi faizlerinin yüksekliği olduğu ve pazarlama sorunları bakımından ise işletmelerin yeni ürün geliştirme güçlüğü, tüketici tercihlerinin hızlı değişimi ve rakiplerin fiyat anlaşmaları sorunlarıyla ağırlıklı olarak karşı karşıya oldukları sonucu elde edilmiştir.(Sayılır vd, 2006) Çalışmasında Muğla ilinde faaliyet gösteren işletmelerin finansman uzmanı çalıştırmadığı, araştırmaya katılanların yaklaşık %80'nin KOBİ desteklerinden habersiz olduğu bulgusuna ulaşılmış ve işletmeler tarafından finansman sorunlarının giderilmesinde en önemli engeller; faiz oranlarının yüksekliği, formalitelerin ağırlığı ve teminat göstermekteki güçlükler olarak belirtilmiştir.(Aygen,2006)Sakarya'daki KOBİ'lerin finansman sorunlarını belirlemeye ve alternatif finansman tekniklerinin uygulanma düzeyini tespit etmeye yönelik olarak yapılan çalışmasında firmaların % 81,2 sinin küçük ölçekli olup ihtiyaç duydukları kaynakları öz varlıklarından karşılamaya çalıştığı, sırasıyla kredi faizleri-öz kaynakların yetersizliği-işletme sermayelerinin yetersizliği konusunda sıkıntı yaşandığı bulgularına ulaşmıştır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni finansman teknikleri olarak adlandırılan risk sermayesi, faktoring, forfaiting ve leasing gibi finansman tekniklerinden yeterince yararlanmadıkları ve kullanmama nedenleri olarak; bu teknikler konusunda gerekli bilgiye sahip olamama, bu tekniklerin uygulanabilirliği yönünde gerekli alt yapıya sahip olunmadığı düşüncesi, ihtiyaç duydukları kaynakları öz kaynak ya da yabancı kaynak kullanarak karşılama anlayışının hakim olması, bu tekniklere ihtiyaç duymama, bu teknikleri kullanmanın maliyetleri daha da arttıracığı endişesini taşımaları bilgilerine ulaşılmıştır.(Büyüksalvarcı ve Kılınç,2006)Konya ilinde faaliyette bulunan küçük ve orta ölçekli işletmelerin sermaye yapılarının tespiti ile sermaye yapılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yaptığı analiz sonucunda işletmelerin büyük çoğunluğunun yabancı kaynak kullanmayı istemediği bilgisine ulaşmıştır. İşletmeler kısa süreli acil nakit ihtiyacı olduğunda, büyümelerini finanse etmede yada işletme sermayesi ihtiyacı olduğunda yabancı kaynak kullanırken kaynak olarak ortakların aile bireylerini ve banka kredisini yoğun olarak tercih etmektedirler.(Korkmaz ve Cura,2006) Zonguldak İli Çaycuma İlçesinde faaliyette bulunan KOBİ'lerle yapmış oldukları çalışmalarında işletmelerin çoğunlukla beş yıldan daha uzun sürelerde faaliyet gösterdikleri, faktoring yönteminin işletmelerde bilinmediği, özkaynaklarını kullanmayı (%56,9) tercih ettikleri ve halka arz konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve riskli bir işlem olmasından dolayı ile halka arzı düşünmedikler tespit edilmiştir.(Karamustafa ve Karakaya,2007) Samsun ve ilçelerindeki çalışmalarında Aşamalı regresyon analizi sonucunda firma büyüklüğünün, talepteki artışın, yabancı piyasalara açıklığın, ortağın yönetici olmasının ve bankalarla ilişkilerde memnuniyetin "Borç/Toplam Varlık" yapısını istatistiksel olarak anlamlı biçimde etkilediği; buna karşın, firma yaşının, hukuki yapının ve kapasite kullanım oranının ise bu yapıyı önemli biçimde etkilemediğini tespit etmişlerdir. Borç kaynaklarına yönelmenin firmanın faaliyette olduğu süre ile ilişkili olmadığı, firmaların farklı pazarlara yönelmesiyle daha az borçlanmayı tercih ettikleri görülmüştür. Yöneticilerin aynı zamanda firma sahibi olması, firmaları daha az borç kullanmaya sevk ettiği, ancak hukuki yapılarının borçlanma

üzerinde etkisinin olmadığı görülmüştür.(Güneş ve Uğur,2007)2005 yılında Malatya ilinde ihracat yapmakta olan KOBİ'ler üzerine yapmış olduğu çalışmasında firmaların çoğunlukla (%65) banka kredilerinden yararlandıkları sonucuna ulaşılmış olup birçoğunun (%77)Eximbank kredilerinden haberdar olmasına rağmen kredilerin vadesi, faiz oranları, kullanım şartları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, bürokratik işlemlerin çokluğundan ve sürelerinin uzun olması yada ihtiyaç duymadıkları için krediden yararlanmadıkları bulguları elde edilmiştir. (Yücel ve Yüksel,2008)Kırıkkale ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin inovasyon eğilimlerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında işletmelerin büyük bir çoğunluğunun iç piyasaya yönelik faaliyetlerinin olduğu, işletmelerin inovasyon konusunda eğitim almadıkları, çok az sayıda işletmenin Ar-ge birimlerine ya da faaliyetlerine sahip olduğu, büyük bir çoğunluğunun yeni geliştirdikleri ürün ya da hizmetlerinin bulunmadığını saptamışlardır.(Güzeldere vd,2008) KOBİ'lerin faaliyetlerini ve yatırımlarını finanse ederken ne oranda özsermaye kullandıkları üzerinde durmuş olduğu çalışmasında İstanbul ilinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren KOBİ'lerin faaliyet gösterdikleri sektörlerle göre sermaye yapılarının farklılaşmadığı sonucu elde edilmiştir. (Koyuncugil ve Özgülbaş,2008)İMKB'de işlem gören KOBİ'ler üzerinde yaptığı çalışmasında KOBİ'lerin ancak % 36,23'ünün finansal performansının iyi olduğu belirlenmiştir. Sermaye ve bilgi yetersizliği nedeniyle yurtdışı pazarlara açılmada güçlük çeken KOBİ'lerin finansal olarak güçlü olabilmesi için profesyonel finansal yönetim anlayışını benimsemesi ve bilimsel yöntemleri uygulanması önerilmiştir. (Ayrıçay ve Kök,2009)Çalışmasında Kahramanmaraş ilindeki KOBİ'lerin kredi kullanımını etkileyen faktörler; işletme yası, kurumsallık düzeyi, nakit yaratma düzeyi, işgücü düzeyi ve finans yöneticisinin eğitim düzeyi olarak tespit ederek bağımlı değişken olarak belirlenen kredi kullanım düzeyi ile pozitif ilişkiye sahip oldukları, bankalar ile uzun geçmişe sahip işletmelerin daha kolay kredi temin edebildikleri ve uzun süreli kredi geçmişine sahip olunmasının kredi maliyetleriyle negatif, kredi miktarıyla da pozitif ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. (Emir,2011) Çalışmasında işletmelerin faaliyetlerini yürütürken nakit sıkıntısına sıklıkla düştüğünü belirtmiş; bunda en önemli etkenin de alacak tahsilinde yaşanan sorunlar ile düzenli ve etkin finansal planlama ve bütçeleme yapılamamasını göstermiştir. Finans alanında sıkıntı yaşadıkları halde ayrı bir finans bölümünü oluşturmayanların oranı % 85'dir. Çalışmaya dahil olan KOBİ'lerin hiçbirinin türev ürün konusunda bilgi sahibi olmadığı sonucuna ulaşmıştır. (Fidan,2011) Laleli'de faaliyet gösteren KOBİ'ler üzerine yapmış olduğu çalışmasında KOBİ kredi piyasasında asimetrik bilgi olgusunun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Faaliyet gösteren KOBİ'lerin talep edilen bilgi ve belgeleri ilgili kredi kurumları veya bankalar kısmen paylaştıkları, kredi talep ve kullanım sürecinde piyasadaki cari faiz oranını araştırmadıkları belirlenmiş olup, işletmelerin kredilerin amacını veya kullanım yerini bankalar ile paylaştıkları tespit edilmiştir.(Türkoğlu ve Çelikkaya,2011) Çalışmasında KOBİ'lere yönelik Ar-Ge destekleri ile üretimde ihracatın almış olduğu pay arasındaki ilişkiyi incelemiş ve genel olarak KOBİ'lere yönelik yapılan Ar-Ge desteklerinin üretimde ihracatın almış olduğu payı arttırdığı sonucunu elde etmiştir. (Süklüm,2011)Aydın ili organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin kullandıkları kredi profillerinin belirlenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmasında işletmelerin çok kısa ve orta vadeli banka kredisi kullandıkları ve kapasite artırımı, nakit ihtiyacı, makine-ekipman satın alımı, özsermaye yetersizliği nedenleri ile kredileri tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır.(Ayrıçay ve Kılıç,2012)Kahramanmaraş ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin faaliyetlerini finanse etmek için hangi finansman kaynağını kullandıklarını tespit etmek ve leasing, faktoring ve

forfaiting gibi finansman kaynağından yararlanma ya da yararlanmama nedenlerini ortaya koymayı amaçladığı çalışmasında firmaların kredili satışlardan doğan alacaklarını finanse etmek için daha çok ticari kredilere başvurdıkları, en az tercih ettikleri finansman yöntemleri ise faktoring ve forfaiting olduğu sonucuna ulaşmışlardır. (Emir vd.,2012) Trabzon ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin bir finansman sorunu yaşayıp yaşamadıklarını ve eğer bir sorun yaşıyorlarsa bu finansman sorununun, profesyonel bir finansman bölümünün, etkin bir finansal planın ve finansman yöneticisinin olmayışından kaynaklanıp kaynaklanmadığının, KOBİ'lere sağlanan devlet teşvikleri ve kurum desteklerinden örneklemi oluşturan firmaların faydalanıp faydalanmadıkları araştırıldığı çalışmalarında firmaların çoğunda bir finansman bölümü ve finans yöneticisi bulunmadığı, önemli bir kısmının (%51) hem kısa hemde uzun vadeli olmak üzere finansal planlama yaptıkları, firmalarda finansal kararların çoğunlukla şirket sahibi tarafından verildiği, en önemli sıkıntılar olarak alacakların tahsilindeki gecikmeleri, maliyetlerdeki artış, öz kaynak yetersizliği ve kredi teminindeki güçlükler sonuçlarına ulaşmıştır. Ayrıca söz konusu firmalar genel olarak finansman sorununun çözülmesi için öncelikle KOBİ'lerin gelişimi için yeni teşviklerin oluşturulması gerektiğini ve özellikle kredi teminatlarının da en aza indirilmesi gerektiğini belirtmiş, büyük ölçüde teşvikler hakkında bilgi sahibi oldukları ve bu teşvik ve desteklerden yaralandıkları fakat bu teşvik ve destekleri yetersiz bulduklarını, büyük ölçüde teşviklerin zamanında sağlanamaması ve destek kuruluşlarının destek şartlarının çok ağır olmasını ise teşviklerin yetersizliği nedenleri olarak ortaya koymuşlardır. (Ulusoy ve Akarsu,2012) Türkiye'deki KOBİ'lere yapılan destekler ve istihdam üzerine etkileri çalışmasında KOBİ'lere verilen kredi paylarının %4'lük oranla çok düşük seviyelerde olduğunu tespit etmiş ve KOBİ'lerin ülkemizde yeterince desteklenmediğini ve KOBİ'lere yapılan desteklerle istihdam arasında sıkı bir ilişki olduğunu belirtmiştir. (Öndeş ve Güngör,2013) Erzurum Organize Sanayi Bölgesinde KOBİ'lerin finansmanı üzerine yapmış oldukları çalışmalarında katılımcıların % 70 inin işletme sahiplerince yönetildiğini, büyük çoğunluğunun kapasitenin tam kullanılmamasındaki temel sebebin talep yetersizliği olduğunu düşündüğünü, firmaların % 53,3 ünün kredi kullandığını, alternatif finansman kaynaklarından Leasing yönteminin birinci sırada risk sermayesinin ise ikinci sırada yer aldığı tespit edilmiştir.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE BULGULAR

Araştırmanın amacı, Giresun ilindeki KOBİ'lerin faaliyetlerini finanse etmek için hangi finansman kaynaklarını kullandıklarını, artan sermayelerini hangi alanda değerlendirdiklerini tespit etmek ve nedenlerini ortaya koymaktır. Anket yöntemi kullanılan bu çalışmada Giresun ilinde farklı sektörlerde faaliyet gösteren 200 KOBİ'ye ulaştırılan anket formlarından 110 adetinden yanıt gelmiştir. Bunların 100 tanesi değerlendirmeye uygun görülerek SPSS programında analiz edilmiştir. Çalışmada yer alan işletmelerin % 22 si hizmet sektöründe,% 20 si makine sanayinde ,% 17 si otomotiv yan sanayinde, %16 sı ise mobilya ve orman ürünleri sektöründe faaliyet göstermektedir. Çalışmada yer alan işletmelerin büyük bir çoğunluğu (% 70,7) gerçek kişi işletmelerinden oluşmaktadır.

Tablo 1: İşletmelerin Faaliyet Alanı

Faaliyet Konusu	Frekans	Yüzde (%)
Hizmet	22	22
Makine	20	20
Otomotiv	17	17
Mobilya ve orman ürünleri	16	16
Gıda	12	12
Tekstil	6	6
İnşaat	6	6
Turizm	1	1
Toplam	100	100

Tablo 2: İşletmelerin Hukuki Yapısı

Hukuki Yapı	Frekans	Yüzde (%)
Gerçek Kişi İşletmesi	65	70,7
Limited Şirket	22	23,9
Kollektif Şirket	2	2,2
Anonim Şirket	2	2,2
Adi Ortaklık	1	1,1
Toplam	92	100

Çalışmada yer alan işletmelerin %17 si 1-5 yıl arasında faaliyette bulunan yeni işletmelerden oluşurken % 77 si altı yıldan daha uzun süre faaliyette bulunmaktadır. İşletmeler büyük çoğunlukla (%83) 1-9 kişi istihdam etmektedirler.

Tablo 3 : İşletmelerin Faaliyet Süresi

Faaliyet süresi	Frekans	Yüzde (%)
6-10 yıl	35	35
16 yıldan fazla	33	33
1-5 yıl	17	17
11-15 yıl	9	9
1 yıldan az	6	6
Toplam	100	100

Birçok işletmede çalışan sayısı 2-3 kişiyi geçmemektedir. 10-49 kişi çalıştıran işletmeler yoğun olarak büyük sanayi bölgesinde faaliyette bulunan işletmeler olup, anket çalışmasında yer alan 4 firmanın istihdam kapasitesi 50 kişinin üzerindedir. Giresun ilinde

Tablo 4: İşletme Çalışan Sayısı

Çalışan Sayısı	Frekans	Yüzde(%)
1-9 kişi	83	83
10-49 kişi	13	13
50-99 kişi	2	2
100-249 kişi	2	2
Toplam	100	100

faaliyette bulunan işletmelerin % 96 sı mikro ve küçük ölçekli işletmelerden oluşmaktadır.

İşletmelerin yaklaşık % 93 ü işletme sahiplerince yönetilmektedir. Aile işletmesi olan firmalarımızın büyük bir çoğunluğunda tek adam yönetiminin dezavantajları ve yetki devrinde çekimserlik yaşanmaktadır. Tablo:6 da yer alan sonuçlar bunu desteklemektedir. İşletmede finansal kararlar % 99 oranında işletme sahiplerince alınmaktadır. İşletmelerin tamamına yakınında finans bölümü bulunmamaktadır.

Tablo 5: İşletmenin Yönetim Şekli

Yönetim Türü	Frekans	Yüzde(%)
İşletme Sahibi	92	92,9
İşletme sahibinin çocukları	6	6,1
Genel Müdür	1	1
Toplam	99	100

Tablo 6: İşletmenin Finansal Kararlarını Veren Kişi

Karar Veren	Frekans	Yüzde(%)
İşletme Sahibi	98	99
Finans Müdürü	1	1
Toplam	99	100

İşletmelerin yarıdan fazlası (% 51,6) yüzde elli kapasitenin altında faaliyet göstermektedir. Emek yoğunlukta çalışan işletmelerin teknoloji kullanım düzeyleri oldukça düşüktür. Çalışmada şaşırtıcı olan kapasite oranlarının düşük olmasında rağmen işletmelerin yarıdan fazlası sermaye ve kapasitesini yeterli görmektedir. İşletmeler kapasite artırmaya yönelik finansman sağlama konusunda çekimser kalmalarını destekler niteliktedir.

Tablo 7: İşletmelerin sermayesi ve kapasitesinin yeterliliği

	Frekans	Yüzde(%)
Evet	47	50,5
Hayır	46	49,5
Toplam	93	100

Tablo 8: İşletmelerin Yıllık Kapasite Kullanım oranları

Kapasite (%)	Frekans	Yüzde(%)
25-44	19	20
51-74	17	17,09
85-100	16	16,8
45-50	15	15,8
0-24	15	15,8
75-84	13	13,7
Toplam	95	100

Çalışmaya dahil olan işletmelerin çoğunluğu (% 56) il içerisindeki müşterilere satış yaparken % 29,7 si özellikle Doğu Karadeniz’de yer alan komşu illere satış yaptıklarını belirtmişlerdir. Söz konusu firmaların satışları çoğunlukla sipariş ve perakende şeklinde gerçekleşmektedir. Bu durum müşterinin talep değişikliklerine daha hızlı uyum sağlama avantajına sahip KOBİ’lerimizin seri üretimde bulunmalarına engel teşkil etmektedir. Ayrıca internette satış düzeyinin düşüklüğü yapılmış çalışmalarda söz konusu olan internet kullanımı düşüklüğünü destekler niteliktedir.

Tablo 9: İşletmelerin Faaliyet Bölgesi ve Satış Şekli

Faaliyet Bölgesi	Frekans	Yüzde(%)	Satış Şekli	Frekans	Yüzde(%)
Yerel	51	56	Sipariş	46	53,5
Bölgesel	27	29,7	Perakende	36	41,9
Uluslar arası	8	8,8	Toptan	3	3,5
Ulusal	5	5,5	İnternet	1	1,2
Toplam	91	100	Toplam	86	100

İşletmelerin aylık cirolarına baktığımızda 10.000 TL ve üzeri ciro sağlayan işletmelerin sayısı (% 56,4) oldukça fazladır. Çalışmaya katılan işletmelerin yoğunlukla imalat sanayinde çalışıyor olmalarının bir göstergesidir.

Tablo 10:İşletmelerin aylık ciroları

Ciro	Frekans	Yüzde(%)
2-5.000 tl	25	25,8
50.000 tl ve üzeri	22	22,7
21-49.000 tl	12	12,4
10-15.000 tl	11	11,3
6-9.000 tl	10	10,3
2.000 tl altı	9	9,3
16-20.000 tl	8	8,2
Toplam	97	100

Tablo 11: İşletmelerin Özkaynak – Yabancı Kaynak Dağılımı

Kaynak Dağılımı	Frekans	Yüzde(%)
Özkaynak % 80-100	56	76,7
Özkaynak %50	10	13,7
Özkaynak %25	7	9,6
Toplam	73	100

İşletmelere yöneltilen özkaynak- yabancı kaynak dağılımına ilişkin soruya işletmelerimizin % 76,7 sı yabancı kaynak kullanımını % 20 olarak belirtmiştir. Elde edilen sonuç daha önce yapılmış çalışmalarda özkaynak kullanımının yaygın ve yoğun olması sonuçlarını destekler niteliktedir. İşletmeler kuruluş aşamasında en çok özkaynak temininde yetersizliğe düşmekte, sırasıyla deneyimli eleman ve kredi bulma sorunlarıyla karşılaşmaktadır.

Tablo:12 Kuruluş Aşamasında Karşılaşılan Sorunlar

Önem Sırası	Frekans	Yüzde(%)
Özkaynak yetersizliği	27	29,3
Deneyimli eleman temini	19	20,7
Kredi temini	16	17,4
Hedef kitle, potansiyel müşteri tespiti	15	16,3
Bürokratik engeller	8	8,7
Bilgi eksikliği	4	4,3
Aile bireylerinin isteksizliği	3	3,3
Toplam	92	100

İşletmeler faaliyetleri esnasında yaklaşık yüzde 30 alacakların tahsilinde sorun yaşarken deneyimli personel temininde yaşanan sıkıntılar ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo:13 Faaliyet Esnasında Karşılaşılan Sorunlar

Önem Sırası	Frekans	Yüzde(%)
Alacak Tahsili	29	29,9
Yeterli ve Deneyimli Personel Temini	21	21,7
Finansman Temini	12	12,3
Hammadde Tedarik	12	12,3
Üretimde Yaşanan Sıkıntılar	9	9,4
Pazarlama ve Yeni Pazar Bulma	7	7,3
Teknolojik yenileme	4	4,1
Resmi Kurum İşlemleri	2	2
Nakliye İşlemleri	1	1
Toplam	97	100

İşletmelerin genelinde finansman sorunun yaşanmakta olup, finansman sorunu hiç yaşamayanları oranı düşüktür. Firmaların banka kredisi kullanma oranları yüksek olup, hiç kullanmayanların oranı yüzde 29 seviyelerinde görülmektedir. Firmalar bir şekilde finansman sorunu ile karşılaşmakta ve çözüm olarak banka kredilerini kullanmayı tercih ederken temkinli davranmaktadırlar. Zira kredi kullananların yarısından fazlası Taksitli ticari krediyi kullanmayı tercih ederek diğer banka kredilerini (Teminat mektubu, Aval kredisi, ihracat kredisi gibi) kullanmamaktadırlar.

Tablo:14 İşletmelerin Finansman Sorunlarının Sıklığı

Sıklık	Frekans	Yüzde(%)
Arasıra	46	48,4
Nadiren	19	20
Yoğun	15	15,8
Hiçbir zaman	12	12,6
Yılda 2 kez	2	2,1
Yılda 1 kez	1	1,1
Toplam	95	100

Tablo:15 İşletmelerin Banka Kredisi Kullanma Sıklığı

Sıklık	Frekans	Yüzde(%)
Arasıra	36	36,4
Hiçbir zaman	29	29,3
Nadiren	16	16,2
Yoğun olarak	7	7,1
Yılda 2 kez	6	6,1
Yılda 1 kez	5	5,1
Toplam	99	100

Tablo:16 İşletmelerin Kullandığı Kredi Türleri

Kredi Türü	Frekans	Yüzde(%)
Taksitli ticari kredi	55	73,4
Çek kredisi	13	17,4
Borçlu cari hesap kredisi	6	8
Kredili mevduat hesabı	1	1,3
Toplam	75	100

İşletmeler orta vadede krediyi tercih ederken, kredi geri ödeme kolaylıkları ve bankayla

Tablo:17 İşletmelerin Kullandığı Kredilerin Vadeleri

Vade	Frekans	Yüzde(%)
Orta	42	49,4
Uzun	24	28,2
Kısa	19	22,4
Toplam	85	100

olan kişisel ilişkilerin kredi tercihlerinde etken olduğunu belirtmişlerdir.

İşletmelerin banka kredisi temininde yaşadıkları sorunların en başında sırasıyla teminat eksiklikleri, faiz oranlarının yüksekliği, ihtiyacı karşılayamaması görülmektedir.

Tablo:18 İşletmelerin Banka Kredisi Tercih Sebepleri

Nedenler	Frekans	Yüzde(%)
Kredi geri ödeme kolaylıkları	15	26,8
Bankayla olan kişisel ilişkiler	14	25
Faiz oranlarının düşüklüğü	11	19,7
Hizmet kalitesi	9	16
Kredi çeşitliliği	7	12,5
Toplam	56	100

Tablo:19 İşletmelerin Banka Kredisi Temini Sorunları

Sorunlar	Frekans	Yüzde(%)
Teminat eksikliği	27	35
Faiz oranlarının yüksekliği	14	18,18
İhtiyaca istinaden kredi verilmemesi	8	10,4
Kefaletin yetersizliği	6	7,8
Kredi limitlerinin düşük olması	6	7,8
İstenildiği anda temin edilememesi	4	5,12
Kredi geri ödeme sürelerinin uygun olmaması	3	3,9
Kredi konusunda banka çalışanının bilgisizliği	3	3,9
Kredi konusunda işletmenin bilgi eksikliği	3	3,9
Bilanço ve mali tablolardaki eksiklikler	2	2,6
Her senedin iskontoya kabul edilmemesi	1	1,3
Toplam	77	100

İşletmelerin finansal sorunların çözümü için vergilerde istisnalar yapılması, devlet teşviklerinde artış olması ve faizlerin uygun hale getirilmesi tercihlerde ilk sıraları almaktadır.

Tablo:20 İşletmelerin Finansal Sorunları Çözüm Önerileri

Öneriler	Frekans	Yüzde(%)
Vergilerde istisnalar uygulanmalı	62	62
Devlet teşvikleri artırılmalı	60	60
Destek kredilerinin faizleri uygun hale getirilmeli	50	50
Kosgeb,TOBB v.b. kurumlar tarafından işletmeler eğitilmeli	32	32
Kobi'lerin üretim,pazarlama sorunlarına istinaden projeler geliştirilmeli	25	25
Firmalara finans ve pazarlama konularında danışmanlık hizmeti verebilecek birimler oluşturulmalı	24	24
Bankalarda Kobi'ler için eğitilmiş ve deneyimli personel bulundurulmalı	22	22
İhracatı artırıcı tedbirler alınmalı	21	21
Yeni finansal araçlar hakkında bilgilendirmeler yapılmalı	15	15
AB, Dünya Bankası v.b. kurumların kredi olanaklarından daha fazla yararlanılmalı	15	15

İşletmelerin içinden 9 tanesi devlet teşviği kullandığını, 8 tanesi Kosgeb desteği kullandığını beyan etmiştir. Özel sektör ve vakıf yardımları alan işletme sayısı yalnızca 3 adet olup çalışmaya dahil olan firmalardan yalnızca 1 tanesi AB destek projelerinde

yararlanmaktadır. İşletmelerin % 79 u teşviklerden yararlanmamaktadır. Teşviklerden yararlanmama sebepleri sorulduğunda alınan cevaplar Tablo:19 da görülmektedir. Söz konusu nedenlerin en başında bilgi sahibi olunmaması ve ilgilenmedikleri sonucu elde edilmektedir. Cevap vermeyen firmaların çokluğu ise yine bilgi eksikliği ve daha önceki çalışmalarda elde edilen bilgiler ile örtüşmektedir.

Tablo:21 İşletmelerin Teşviklerden Yararlanmama Sebepleri

Nedenler	Frekans	Yüzde(%)
Bilgi yok	26	33,3
İlgilenmiyorum	26	33,3
Teşvikler yeterli değil	14	17,9
Bürokratik engel	6	7,7
Yararlı değil	4	5,1
Teknik personel yok	2	2,6
Toplam	78	100

Giresun ilinde ihracat yapan firma sayısının 26 adet olması sebebiyle firmalara forfaiting, barter, eximbank kredileri seçenekleri sunulmamış olup, daha önce yapılan çalışmalar ışığında genelde KOBİ'lerin kullanmayı tercih ettikleri leasing ve faktoring kullanımını ölçmek üzere yöneltilen sorulara firmaların neredeyse tamamına yakını olumsuz yanıt vermişlerdir. Alternatif kaynaklardan leasing factoring'e göre daha fazla bilinmekte ve çoğunlukla makine ve ekipman kiralama olarak kullanılmaktadır.

Tablo:22 İşletmelerin Leasing Kullanım Durumu

	Frekans	Yüzde(%)
Evet	11	11,8
Hayır	82	88,2
Toplam	93	100

Tablo:23 İşletmelerin Factoring Kullanım Durumu

	Frekans	Yüzde(%)
Evet	2	2,4
Hayır	81	97,6
Toplam	83	100

İşletmelerin büyük bir çoğunluğu (% 75) KOBİ'ler için özel olarak oluşturulan Gelişen İşletmeler Pazarı (KOBİ Borsası) hakkında bilgi sahibi değildir. Kendileri için böyle bir pazar oluşturulduğu bilgisi verildiğinde işletmelerin yüzde 81i bu borsaya açılmayı düşünmediklerini belirtmektedirler.

Tablo:24 İşletmelerin KOBİ Borsası Hakkında Bilgi Düzeyi

	Frekans	Yüzde(%)
Evet	22	22,7
Hayır	75	77,3
Toplam	97	100

Tablo:25 İşletmelerin Borsaya Açılma Yaklaşımı

	Frekans	Yüzde(%)
Düşünmüyoruz	81	88
Uzun vadede düşünüyoruz	9	9,8
Kısa vadede düşünüyoruz	1	1,1
5 yıl içinde düşünüyoruz	1	1,1
Toplam	92	100

İşletmelerin yatırım kaynaklarını algı düzeyi hakkında yönetilen soruların başında elde ettikleri karı nerede değerlendikleri gelmektedir. İşletmelerin yarıdan fazlası (%57) sermayesine eklemeyi tercih etmektedir. İşletmeler %20 ile Makine-techizat alımı ikinci sırada ve % 15 ile taşıt alımı üçüncü sırada tercih etmektedirler.

Tablo:26 İşletmelerin Karını Değerlendirilme Türleri

Yatırım Şekli	Frekans	Yüzde(%)
Sermayeye ekleme	57	57
Makine, techizat alımı	20	20
Taşıt alımı	15	15
Kar dağıtımı	3	3
Gayri menkul alımı	2	2
Repo,altın,hazine bonusu v.b.	2	2
Borsaya yatırım	1	1
Toplam	100	100

Tablo:27 ve Tablo:28'de görüleceği gibi işletmelerin borsada yatırım yapma düzeyleri oldukça düşüktür. Cevaplayan işletmelerin yarıdan fazlası (%56) vadeli mevduat hesaplarına yatırım yapmayı tercih etmekte olup, % 22,7 oranla altın mevduatı hesabı seçilmiştir. Yatırım yapmayan firmaların sayısı 44 adet ile oldukça fazladır.

Tablo:27 İşletmelerin Borsada Yatırım Yapma Düzeyi

	Frekans	Yüzde(%)
Evet	10	11,1
Hayır	80	88,9
Toplam	90	100

Tablo:28 İşletmelerin Yatırım Yaptıkları Araçlar

Yatırım Araçları	Frekans	Yüzde(%)
Vadeli Mevduat	37	56
Altın mevduatı	15	22,7
Hazine bonosu,Tahvil	4	6,15
Katılım hesapları	4	6,15
Yatırım fonları	2	3
Arbitraj,döviz işlemleri	2	3
Vadeli işlemler borsası	2	3
Toplam	66	100

İşletme sahiplerinin yatırım kararlarına çoğunlukla aile, arkadaşları ile gazete-dergilerin ekonomi haberleri etki etmektedir. Kobi'lerin çoğunluğu aile işletmelerinden oluşmaktadır ve finansman sorunu yaşadıklarında yada yatırım yapmak istediklerinde ilk danıştıkları kesim kendi yakın çevreleri olmaktadır.

Tablo:29 İşletmelerin Yatırım Kararına Etki Eden Kanallar

Etki Kanalları	Frekans	Yüzde(%)
Aile,arkadaş	28	32,7
Gazete,dergilerin ekonomi haberleri	19	22,1
Çalışılan banka müşteri temsilcisi	12	13,9
İnternet	11	12,8
Yatırım danışmanı	9	10,4
Ekonomi ve finans televizyon programları	7	8,1
Toplam	86	100

4. SONUÇ

Artan küreselleşme olgusu ile bilginin kolaylıkla elde edilebildiği günümüzde KOBİ'lerin varlıklarını devam ettirebilmeleri için teknolojik gelişmeleri takip etmeleri ve değişken tüketici tercihlerine uyum sağlayabilmeleri gerekmektedir. Literatür incelemesine baktığımızda on iki yıl içerisinde yapılan çalışmalar neticesinde ülkemizin dört bir yanında KOBİ'lerin genelinde modern ve rekabetçi yönetim yapısı bulunmadığı gibi büyük bir çoğunluğu büyük ölçekli işletmelerin fason üreticisi yada yan sektörü olarak faaliyette bulunmak durumundadır. Türkiye üretim gücünün büyük bir çoğunluğunu oluşturan KOBİ'lerin gelişmiş ülkelerdeki emsalleriyle yarışabilmeleri için en temel problemleri olan

finansman sorunları dışında yönetim, kurumsallaşma, pazarlama ve etkin kredi kullanım modellerine sahip olmaları gerekmektedir. İşletme sahiplerinin profesyonellere yetki devri vermekten kaçınmaları, finans departmanı yada çalışanı istihdamına olumlu bakmamaları büyük oranla mikro ölçek seviyesinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin gelişmesini engellemekte ve ölçek ekonomisinin avantajlarından mahrum bırakmaktadır. İşletmelerin finansman kaynakları sorununa günlük çözümler üretmeye çalışmaları, halen kişisel ilişkiler ile alım-satım süreçlerinde ticaret kurallarının dışına çıkarak teslimatlarda daha fazla tolerans göstermeleri ve esnek vade planı içeren çalışma tarzına sahip olmaları, banka çalışanlarıyla olan kişisel bağlılıklar nedeniyle banka kredilerini tercih etmeleri, alternatif finansman kaynakları (leasing, faktoring, barter, risk sermayesi, mikrofinansman v.b.) hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları veya olmak istememeleri KOBİ'lerin özsermaye ile finanse edilmesini ve dolayısıyla nakit yapısındaki değişkenlikler nedeniyle ekonomik değişimler ve kriz dönemlerinde savunmasız olmalarına neden olmaktadır. Giresun ilinde yaptığımız çalışma neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır; işletmelerin büyük bir çoğunluğu mikro ölçekli olup imalat sanayi ağırlıklı çalışmaktadırlar. Genelinde beş yıldan uzun süredir faaliyette olmalarına rağmen halen kurumsallaşmadan uzaktırlar. İşletmelerin büyük çoğunluğu alacak tahsili ve deneyimli eleman temininde sorunlar yaşamaktadır. Ancak bu sorunları gidermek için kalifiyeli eleman alımına sıcak bakmamaktadırlar. Ağırlıklı olarak sipariş ve perakende satış yapılması firmaların fason üretim yada yan sanayi olarak faaliyette bulunmalarına neden olmaktadır. Finansman sorunları sıklıkla yaşayan işletmelerin banka kredilerini yoğun olarak (%7,1) kullanmadıkları görülmektedir. Ancak işletmelerin büyük bir çoğunluğu gerek kuruluş aşamasında gerekse faaliyet döneminde bir şekilde banka kredisi kullanmaktadır. İşletmelerin yoğun olarak tercih ettiği kredi türü sabit ödemeli olan "Taksitli Ticari Kredi" dir. Kredi temininde en fazla teminat sağlamada sıkıntılar yaşanmaktadırlar. İşletmelerin neredeyse tamamı KOBİ borsası, leasing ve faktoring hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Teşviklerden ise yine bilgi eksikliği sebebiyle yararlanılmadığı görülmektedir. Yatırımların çoğunluğu fiziki sermaye ya da beşeri sermayeye ekleme olarak gerçekleşmektedir. Riski az, getirisi düşük yatırım araçları tercih edilirken borsa ve türev ürünler tercih edilmemektedir. Anket sonucunda firmalar vergilerde istisnalar olmasını, devlet desteklerinin artırılmasını, kredi faizlerinin uygun hale getirilmesini ve kalifiyeli personel temini yada yönetim konusunda bilgili işletme sahiplerinin olması için eğitimler verilmesini ilk sıralarda talep etmektedirler. Çalışmaya katılan işletmeler ile yapılan yüz yüze görüşmelerde yenileşme ve yeni pazar bulma konusunda ise çekimser davrandıkları, KOBİ desteklerinin yetersiz olduğu ve kaynak temininde yaşanan sıkıntılar sebebiyle işletmelerin büyüme gerçekleştiremedikleri ifade edilmiştir. Söz konusu bu sıkıntılara istinaden firmalar ile başta KOSGEB olmak üzere Esnaf ve Ticaret odaları, İşçi Bulma Kurumu (İŞKUR) ve üniversitelerce istişarelerde bulunmalıdır. İşletmelerin sorunları kategorize edilerek sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapılmalıdır. İşletme yöneticileri yada sahipleri finansman temini ve alternatif finansman kaynakları bulma konusunda eğitilmelidirler. Finansman kaynakları ve yatırım olanakları konularında yetersiz bilgiye sahip işletme sahiplerine banka temsilcileri başta olmak üzere KOBİ'ler ile ilişkili tüm kurumlar tarafından yardımcı olunmalı ve bilgi eksikliği sebebiyle ters seçim ile karşı karşıya kalmaları önlenmelidir. KOBİ'ler inovasyon ve ar-ge çalışmalarında bulunmaları için eğitilmeli ve Tekno-Park kurulması sağlanarak üniversite ile KOBİ'ler arasındaki ilişkiler artırılmalıdır. KOBİ borsasından yararlanmaları için Giresun ilinde KOBİ'lerin kurumsallaşmalarına yardımcı olunmalı ve kayıt dışı faaliyetlerin

azaltılması için çalışmalarda bulunulmalıdır. Büyük ölçekli sanayinin olmadığı ve ihracatın sınırlı sayıda firma ile sağlandığı Giresun ilinde aynı sektörde imalatla bulunan mikro ve küçük ölçekli firmalar birleştirilerek ölçek ekonomilerinden yararlanmaları ve profesyonel yönetim anlayışı ile yönetilmeli sağlanmalıdır. Proje, iş planı hazırlama konusunda yetersiz kalan KOBİ'ler bu eksikleri nedeniyle projeye dayalı destek veren KOSGEB, TÜBİTAK gibi kurumlardan yararlanamamaktadır. Dolayısıyla bu firmalara destek ihtiyacı oluşmadan belirli periyodlarla iş planı hazırlama ve destek çeşitleri hakkında seminerler verilmelidir.

KAYNAKÇA

AKKAYA, G.C. ve İÇERLİ, M.Y. (2001), "Kobi'lerin Finansal Problemlerinin Çözümünde Risk Sermayesi Finansman Modeli", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, V.3(3), pp.61-70

ALPTEKİN, E. (2007), "Kobi'ler Alternatif Finansman Kaynaklarının Farkında mı?", İzmir Ticaret Odası Yayınları, Ar&Ge Bülteni, Haziran-Ekonomi, pp.4-10

AYGEN, F. (2006), "AB'ye Giriş Sürecinde KOBİ'lerin Finansman Sorunları ve Alternatif Finansman

Tekniklerinden Yararlanma Dereceleri Sakarya Örneği", 3.Kobi'ler ve Verimlilik Kongresi Bildiri Kitabı, T.C.İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, V.58, pp.81

AYRIÇAY, Y. ve KÖK, D. (2009), "Kobi'lerin Finansmanında Kredi Kullanım Düzeyini Etkileyen Faktörler: Kahramanmaraş Örneği", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, V.6(11), pp.109-131

BAYÜLKEN, Y. ve KÜTÜKOĞLU, C. (2012), "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmeleri (Kobi'ler)", TMMOB Makine Mühendisleri Odası, Oda raporu, 4.baskı, V.MMO-585

BÜYÜKŞALVARCI, A. ve KILINÇ, C.Ç. (2006), "Konya İlinde Faaliyette Bulunan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Sermaye Yapısı Kararları Üzerine Bir Araştırma", 3.Kobi'ler ve Verimlilik Kongresi Bildiri Kitabı, T.C.İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, yayın no:58, pp.89-97

ÇELİKKOL, H., ÇELİKKOL, M.M., KOÇ, Y.D. (2008), "Ticaret Bankacılığında Yeni Bir Boyut: Kobi Bankacılığı ve Türkiye Değerlendirmesi" Dumlupınar Ün. Sosyal Bilimler Dergisi, V:21, Ağustos, pp.253-272

DÜNYA BANKASI, 2010 Türkiye Yatırım Ortamı Değerlendirme Raporu,

http://siteresources.worldbank.org/TURKEYEXTN/Resources/361711-1291879250519/ICA2010_Chapter2-tr.pdf
erişim tarihi:17.01.2014

DÜNYA BANKASI, 2013 İş yapma Endeksi " Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler için Daha Akıllı Düzenlemeler", <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB13-full-report.pdf> erişim tarihi:17.01.2014

EMİR, M., SEVİM, U., ASLANTÜRK, D. (2012), "Kobi'lerde Finansal Yönetim Uygulamalarının Finansman Sorunları Üzerindeki Etkisi: Trabzon İli Örneği", Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, V.6, Haziran, pp. 121-144

EMİR, M. (2011), "Finans Kaynakları ve Samsun'daki Kobi'lerin Durumu", Samsun Sempozyumu, http://www.samsunsempozyumu.org/Makaleler/483236063_07_Ara%C5%9F%20G%C3%B6r.%20Murat%20Emir.pdf , erişim tarihi:20/06/2013

EROL, M. (2010), "Ekonomik Kriz ve Kobi'ler", Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, V.5(1), pp.165-181

EMİR, M. ve EYÜPOĞLU, K. (2013), "Global Finansal Krizin Türkiye'deki Kobi'ler Üzerindeki Etkileri", Muhasebe ve Finansman Dergisi, V. 60, Ekim, pp.31-43

FİDAN,M.M.(2011),”Kobi Kredi Piyasasında Asimetrik Bilgi ve Ahlaki Tehlike;Laleli Örneği”,Maliye Finans Yayınları, yıl:25,V.90,pp.41-57

GTSO, Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Ekonomik Raporu 2011,
<http://www.giresuntso.org.tr/tr/goster1.aspx?menukod=33&kod=242> erişim tarihi:13.01.2014

GÜLER,S. ve TANER,B.(2008),”Dünyada Kobi Borsaları ve Türkiye’de Kobi Borsasının Oluşumuna Yönelik Uygulamalar” Ege Akademik Bakış,V.8(2),pp.519-540

GÜNEŞ,R ve UĞUR,A.(2007), “Kobi’lerin İhracat Finansmanında Eximbank Kredileri: Malatya İlinde Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi,V.12(2), pp. 21-40

GÜZELDERE,H. ve SARIOĞLU S.E.(2012) ,”Türkiye’de Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Sermaye Yapısı, Ölçek ve Sektöre Göre SermayeYapısının Farklılaşması: İstanbul’da Faaliyet Gösteren KOBİ’lere Uygulanan Bir Anket Çalışmasının Değerlendirilmesi” 8.Kobi’ler ve Verimlilik Kongresi Bildiri Kitabı, T.C.İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları,yayın no:182,pp.185-195

KARAMUSTAFA,O. ve KARAKAYA, A.(2007), “Kobi’lerin Borçlanma Yapılarına Ampirik Bir Bakış”, TSA ,sayı: 2, Ağustos,pp. 119-138.

KORKMAZ,T., CURA,G.(2006), “KOBİ’lerin Finansal Olanakları ve Finansal Yapıları: Zonguldak Çaycuma’daki KOBİ’lere Yönelik Anket Uygulaması”, 3.Kobi’ler ve Verimlilik Kongresi Bildiri Kitabı, T.C.İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları,,yayın no:58 S.147

KOYUNCUGİL,A.S., ÖZGÜLBAŞ,N.(2008), “İMKB’de İşlem Gören Kobi’lerin Güçlü ve Zayıf Yönleri: Chaid Karar Ağacı Uygulaması”, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, V.23(1),pp.1-21

OKTAY,E. ve GÜNEY,A.(2002),”Türkiye’de Kobi’lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri”, “21.Yüzyılda Kobi’ler:Sorunlar,Fırsatlar ve Çözüm Önerileri”Sempozyumu,03-04 Ocak,Doğu Akdeniz Üniversitesi,K.K.T.C,pp.1-21

ÖNDEŞ,T. ve GÜNGÖR,N.(2013),”Kobi’lerin Finansmanı Erzurum Sanayi Bölgesinde Bir Araştırma”, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, V.27(1),pp.1-17

ÖNEM,H.B.(2010),”Kobi’lerin Finansal Risk Algı Düzeyine Yönelik Bir Araştırma;Isparta-Burdur İlleri Örneği”,Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi

TOBB, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Sanayi Kapasite Raporu 2012,
<http://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/sanayi-kapasite-raporu-istatistikleri.php> erişim tarihi:13.01.2014

TORLAK,Ö. ve UÇKUN,N.(2005), “Eskisehir’deki Kobi’lerin Pazarlama ve Finansman Sorunları Ara Kesiti”Sosyal Bilimler Dergisi,V.1,pp.199-215

TÜRKOĞLU,M. ve ÇELİKKAYA,S.(2011), “Türkiye’de Kobi’lere Yönelik Ar-ge Destekleri”,Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi,V.3(2),pp..56-71

SAKARYA,Ş. ve KARA.S.(2006), “Avrupa Birliği Sürecinde KOBİ’lerin Finansman Sorularının Çözümünde Risk

Sermayesinin Uygulanabilirliği; Türkiye Üzerinde Bir İnceleme”, 3.Kobi’ler ve Verimlilik Kongresi Bildiri Kitabı, T.C.İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları,yayın no:58,p.171

SAYILIR,A.,DİRLİK S.,MERCAN S.(2006), “KOBİ’ler Finansal Destekleri Kullanma Yetkinliğinde mi? (Muğla İlinde Ampirik Bir Çalışma)”,3.Kobi’ler ve Verimlilik Kongresi Bildiri Kitabı, T.C.İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları,yayın no:58,p.185

SÜKLÜM N.(2011), “Kobi’lerin Kullandıkları Kredi Profilinin Belirlenmesi:Aydın İli Umurlu Organize Sanayi Bölgesi Örneği”, Hitit Ün.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Aralık, V. 4(2), pp.87-102

ŞAHİN,O.(2011), “Kobi’lerde Finansal Performansı Belirleyen Faktörler”,Zonguldak Karaelmas Üniversitesi,Sosyal Bilimler Dergisi,V.7(14),pp.183-200

ULUSOY,R. ve AKARSU,R.(2012), “Türkiye’de Kobi’lere Yapılan Destekler ve İstihdam Üzerindeki Etkileri”,Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı:23,pp.105-126

ÜZÜMCÜ,A. ve DOĞAN,A.(2001), “ Türkiye ve Sivas’ta Yatırım-Kobi Teşviklerinin Gelişimi”,Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F.Dergisi,V.2(1),pp.299-318

YÜCEL,R. ve YÜKSEL,İ.(2012),”Kırıkkale Organize Sanayi Bölgesinde Faaliyet Gösteren Kobi’lerin İnovasyon Eğilimleri” 8.Kobi’ler ve Verimlilik Kongresi Bildiri Kitabı, T.C.İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları,yayın no:182,pp.53-60

YÜKSEL,A(2011), “Türkiye’de Kobi’lerin Banka Kredilerine Erişimi”, T.C.Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı,Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü,Uzmanlık Tezi,Yayın kodu:ISBN,978-975-19-5114-4

19.10.2005 tarih ve 2005/9617 sayılı “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması” Hakkında Yönetmelik

Kobi Stratejisi ve Eylem Planı 2011-2013, www.sanayi.gov.tr/Files/Documents/KOSGEB_Katalog.pdf erişim tarihi:20.06.2013

<http://gazete28.com/haber/5793-ekonomi-kosgeb-giresun-hizmet-mudurlugu-faaliyetleri.html> erişim tarihi:13.01.2014